

GRAFIKAI SZEMLE

SAKFOYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

A KÖNYVNYOMDÁSOK SZAKKÖRÉNEK HIYATALOS KÖZLÖNYE

Szerkesztőség:
Budapest, V., Hold-utca 7.

Megjelen minden hó 20-án.

Kiadóhivatal:
Budapest, V., Hold-utca 7.

Könyvnyomdák és betűöntődék a magyar korona országainak területén.

BUDAPESTEN.

KÖNYVNYOMDÁK:

I. KERÜLET (VÁR).
Magyar kir. Államnyomda, Nándor-tér 1.
Egyetemi nyomda, Iskola-tér 3.
Szent Gellért-nyomda, Döbrentey-utca 18.
II. KERÜLET (VIZIVÁROS).
Bagó M. és Fia, Ponty-utca 4.
Heisler Jaroslav, Várkert-rakpart 1.
Müller K. (Münster K.), Albrecht-út 5.
III. KERÜLET (Ó-BUDA).
Bartalits Inre, Lajos-utca.
Bichler I., Kiskorona utca 15.
Wimmer Márton, Serfőző-utca 10.
IV. KERÜLET (BELVÁROS).
Anglo-Nyomda (Kohn T.), Gránátos-utca 20.
Athenaeum, irod. és nyomdai részv.-társaság, Ferencziek-tere 3.
Buschmann Ferencz, Koronahérezeg-utca 8.
Franklin-Társulat, magy. irod. int. és könyvny., Egyetem-utca 4.
Grósz Bertalan és Varga Endre, Lipót-utca 43.
Goszler Gyula, Aranykéz-utca 1.
Hedvig S., Károly-körút 22.
Hunyadi Mátyás, irod. és könyvnyomda-intézet, Zöldfa-utca 43.
Nagy Sándor, Papnövelde-utca 8.
Országgyűlési Értesítő Nyomdája, Megyeház-utca 11-13.
Pallas, irodalmi és nyomdai részvénytársaság, Kecskeméti-utca 6.

Pardavy József, Lipót-utca 6.
Poldini Ede és Társa, Ferencz József-rakpart 32.
Süsz Dávid, Haltér 5.
Ullmann József, Régi posta-utca 4.
Várnai Fülöp, Régi posta-utca 3.
Wodianer F. és Fiai, Sarkantyús-utca 3.
V. KER. (LIPÓTVÁROS).
Bendiner A., Arany János-utca 18.
Czettel és Deutsch, Bálvány-utca 12.
Fuchs Samu és Társa, Kálmán-utca 15/b.
Gansel Zsigmond »Minerva«-nyomda, Sas-utca 29.
Hornyánszky Viktor, Arany János-utca 1.
Hungaria Könyvnyomda és kiadó-üzlet, Váci-körút 34.
Kálmán M. és Társa, Vadász-utca 32.
Kanitz C. és Fiai, Vadász-utca 26.
Kaufmann József, Józseftér 13.
Károlyi György, Rudolf-rakpart 7.
Kertész József, Mária Valéria-utca 11.
Kollmann Fülöp, Arany János-utca 34.
Légrády Testvérek, Váci-körút 78.
Lőw Ede, Váci-körút 80.
Márkus Samu, Gyapju-utca 6.
Orsz. központi községi nyomda-részvénytárs., Lipót-körút 22.
Pesti Könyvnyomda-Részvény-Társaság, Hold-utca 7.

Pesti Lloyd-Társulat Könyvnyomdája, Dorotya-utca 14.
Pollák M. Miksa, Bálvány-utca 21.
Preszburg Frigyes, Arany János-utca 14.
Spitzer és Fischer, Nádor-utca 17.
Schlesinger és Kleinberger Bálvány-utca 18.
Vayda és Hamburger, Nádor-utca 19.
Weismann (sz. Laszk) E., Nádor-utca 18.
VI. KER. (TÉRZVÁROS).
Beck és Vas, Király-utca 58.
Özv. Borúth Elemérné Mozsár-utca 8.
Budapesti könyvnyomda-és kiadó-szövetkezet, Kemnitzer-utca
Brózsza Ottó, Váci-körút 17.
»Corvina«-nyomda Révay-utca 14.
»Európa« irodalmi és nyomdai részv.-társ. Ó-utca 12.
Engel S. Zsigmond, Lovag-utca 7.
Pötvárosi könyvnyomda-, vonalozó- és könyv-kötő-részvény-társas., Podmaniczky-utca 37.
Goldstein Albert, Szerecsen-utca 7.
Gutenberg-Nyomda, Gyár-utca 31.
Herrman Ignác, Laudon-utca 10.
»Kosmos« műintézet, kő-és könyvnyomda r.-t. Aradi-utca 8.
Klauber és Singer Lázár-utca 8.
Krömer Alajos, Gyár-utca 20.

Kunusy Vilmos és Fia, Teréz-körút 38.
Lobl Dávid, Andrássy-út 19. és Szerecsen-utca 20-24.
Magy. kir. államvasutak menetjegy-nyomdája, Csengery-utca 33.
Mahrer Testvérek, Szerecsen-utca (államv. nyugdíjint. palotája).
Markovits és Garai, Lázár-utca 13.
Nagel István, Dessewffy-utca 21.
Nemzeti nyomda (tulajd. Wiener Izidor), Eötvös-utca 19.
Neumayer Ede, Szerecsen-utca 35.
Posner K. Lajos és Fia, Csengery-utca 31.
Pollacsek Mór, Révai-utca 5.
Quittner József, Szerecsen-utca 1.
Rigler József Ede, Rózsa-utca 55.
»Unio«-könyvnyomda közkereseti társaság Dalnok-utca 3.
VII. KER. (ERZSÉBETVÁROS)
Deutsch József, Károly-körút 7.
Eckstein és Neufeld Erzsébet-körút 29.
Garai Mór, Károly-körút 3.
Heimlich és Händler Király-utca 49.
Hunnia-Könyvnyomda. (Tulajdonos: Münz M.) Rombach-utca 1.
Löbl Mór, Király-utca 13.
Löblovitz Zsigmond, Csömöri-út 54.
Neuwald Illés, Dohány-utca 44.
»Pannonia«-nyomda Rombach-utca 8.

Eisner Géza és Bihari Mór, Sip-utca 4.
Pitzger Izidor, Kazinczy-utca 35.
Propper Leó, Erzsébet-körút 22.
Zeisler M., István-tér 17.
VIII. KER. (JÓZSEFVÁROS).
»Budapesti Hírlap« nyomdája, Rökk Szilárd-utca 4.
Fritz Ármin, József-körút 9.
Magyar Nyomda, (Szemere A. és Tsa) József-utca 45.
Rózsa Kálmán és neje, Szentkirályi-utca 30.
Weissenberg Ármin, Eszterházy-utca 16.
IX. KER. (FERENCZVÁROS).
Engelmann Mór, Lónyay-utca 7.
»Patria« nyomda-részvény-társaság, Üllői-út 25.
X. KER. (KÖBÁNYA).
Első kőbányai könyvny. Jászberényi-út 1.
BETŰÖNTÖDÉK:
Államnyomda.
Athenaeum.
Első Magyar Betűöntőde Részvénytársaság, VI., Dessewffy-utca 32.
Egyetemi nyomda.
Fischer és Mika, VII., Király-utca 83.
Franklin-Társulat, könyvnyomda r.-t.
Pallas,
Pesti Könyvnyomda-Részvénytársaság.

Előfizetési ár: egész évre 2 frt = 4 kor., félévre 1 frt = 2 kor.

ELSŐ MAGYAR ÁLTALANOS BIZ

I. TŰZ-, SZÁLLITMÁNY-

KIADÁSOK.

Harminchetedik évi zárszámla 1894 január 1-től december 31-ig.

BEVÉTELEK.

	forint	kr.	forint	kr.		forint	kr.	forint	
I. Tűzbiztosítás				I. Tűzbiztosítás					
Kifizetett károk a viszontbiztosított rész levonása után...	1,749,900	17			Az 1893. évről áthozott közpénz díjtartalék a viszontbiztosított rész levonásával és minden megterhelés nélkül...	1,900,000			
Függőben maradt károk tartaléka...	115,197	51			416,747,892 forint 88 krajt kötetű biztosítások után, valamint a folyó évben lejárt díjrészletekből befolyt díjak...	5,424,800.9			
Szerzési költségek a viszontbiztosított rész utáni bevétel levonásával...	251,067	31			levonva: törlesztett díjak...	628,055.49			
Jüvedelmi adó és bélyegilletékek...	122,451	58			viszontbiztosítási díjak...	663,007.84			
Postabérek...	48,948	28			lejárt visszbiztosítási díjrészletek...	1,136,321.34	2,522,384.87	3102,416 32	
Adakozások közhasznú célokra 8,949 forint 78 krajt tartalék levonása után...	410	27			Az 1893. évben függőben maradt károk tartaléka...	112,229	94	5,114.6	
A tűzbiztosítási fizetlet terhelő igazgatási költségek...	468,299	12			II. Szállítmánybiztosítás.				
Behajthatlan követelések leírása...	7,432	78			Az 1893. évről áthozott díjtartalék...	18,415	93		
A következő évek közpénz-díjtartaléka viszontbiztosított rész levonása után és minden megterhelés nélkül...	2,000,000	—	4,768,706		29,819,314 forint 97 krajt kötetű biztosítások után, díjak...	182,249.06			
II. Szállítványbiztosítás.				III. Jégbiztosítás.					
Kifizetett károk a viszontbiztosított rész levonásával...	41,809	85			77,881,516 forint 84 krajt kötetű biztosítások utáni díjak...	1,558,833	03	1,558.8	
Függőben maradt károk tartaléka...	15,686	76			IV. Egyéb bevételek.				
Szerzési költségek...	2,308	44			Beváltott szelvények után, valamint egyéb befolyt kamatok és árfolyamnyereség eladott értékpapírok és idegen pénzesemlék után...	495,133	84	556.1	
A szállítványbiztosítási fizetlet terhelő igazgatási költségek...	14,640	20			Társasági házak tiszta jövedelme...	60,987	56	7,324.8	
A következő évek közpénz-díjtartaléka a viszontbiztosított rész levonásával...	30,000	—	94,505	27					
III. Jégbiztosítás.				IV. Egyéb bevételek.					
Viszontbiztosítások és törlések...	218,639	05							
Kifizetett károk a viszontbiztosított rész levonásával...	1,116,938	63							
Szerzési és igazgatási költségek a viszontbiztosítások utáni bevételek levonása után...	202,968	28	1,589,688	07					
Behajthatatlan követelések leírása...	1,320	68							
1894. évi nyeremény...			927,100	26					
			7,324,880	49					

II ÉLETBIZTO

KIADÁSOK.

Harminchetedik évi zárszámla 1894 január 1-től december 31-ig.

BEVÉTELEK.

	forint	kr.	forint	kr.		forint	kr.	forint
Törlesztett kötvények díja...	282,500	31			A mult évből áthozott díjtartalék.			24,187.1
Visszaváltott kötvényekért...	317,768	70			Befolyt díjak: ez évben kiállított kötvények után...	432,953	67	
Halálesetek után kifizetett kárösszeg...	1,071,951	49			az előbbi években kiállított kötvények után...	3,836,568	74	
Lejárt kihazásitási tőkékért...	823,245	68			a biztosított tőke emelésére fordított nyeremények...	18,952	50	4,288.4
Kihazásitási biztosításoknál haláleset következtében díjvisszatérítés...	105,023	54			Mult évi függőben volt károk tartaléka...			319.2
Függőben levő károk tartaléka...	297,759	33			Illetékek...			96.7
Évjáradékokért...	96,644	90			Kamatjövdelem...			1,106.6
Viszontbiztosítási díjak...	77,712	51						
Bélyegéért...	75,173	61						
Irodai bér, postadíjak, nyomtatványok uti- és egyéb költségek...	209,221	08						
Tiszti fizetések...	79,489	66						
Jüvedelmi adóért...	7,143	02						
Orvosi díjakért...	38,971	16						
Szerzési és díjbehajtási költségek...	377,398	85						
Kisorsolt biztosítások tartaléka...	19,000							
Behajthatlan tartozások leírása...	24,823	47	3,903,827	31				
Díjtartalék az év végén...			25,910,035	05				
1894. évi nyeremény...			183,437	40				
			29,997,300	37				

Budapest, 1894. december hó 31-én.

A Z I G A Z

Agoston József, aligazg., életbiztosítási osztályfőnök. Harkányi Frigyes, Jeney Lajos, Lévay Henrik, Or

A fenti zárszámlákat és mérlegeket megvizsgálván, azokat a törvényben s az alapszabályokban meghatározott elv

Budapest, 1894. márczius hó 17-én.

A FELÜGYEL

Grol Batthyány Géza,

Giczey Samu,

Jeke

GRAFIKAI SZEMLE

SZAKFOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

A KÖNYVNYOMDÁSOK SZAKKÖRÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE

MEGJELEN MINDEN HÓ 20-ÁN

M. ACADEMIA
KÖNYVTÁRA

V. ÉVFOLYAM

BUDAPEST 1895 ÁPRILIS

4. SZÁM

Ötven évig nyomdász.

A folytonos munkálkodási ösztön, lankadhatlan szorgalom, becsületes, tiszta jellem és a minden jó és nemes iránt fogékony szív egyesültek ama férfiúban, kinek e hó 15-én igaz lelkesedéssel ültük meg félszázéves nyomdász-jubileumát.

Strauch Alajos ama kevés szerencsés emberek közé tartozik, a kiknek talán életükben sem volt akár egy ellensége is. És ez a szerencse *Strauch*nál nem a véletlen műve, hanem az ő egyéniségében rejlő ama tapintatos jó módor, az a nemesen dobogó kebel, az a feltétlen becsületesség, melyekkel — ha ilyenek támadtak volna — bizonyára leküzdi a legádázabb ellenséget is. A ki őt ismeri: az szereti, tiszteli is; a ki ő róla beszél: csak jót beszélhet. Főnöke a legnagyobb mértékben megbízható üzletvezető, alárendeltjei a méltányos, jóakarátú, de azért rendszerető faktort tisztelik benne. Az egész nyomdász-társadalom pedig ma is, a közügyektől való sajátos visszavonultságának tizedik évében, hálatalten emlékezik mindig róla és példaként állítja a szaktársak szemei elé.

Strauch Alajos életrajzát nagyon kevés szavakban lehetne elmondani. Megszületett, zsenge gyermekkorá iskolás éveit pedig csakhamar a munka ideje váltotta fel, a mely mellett derekasan megállotta a helyét, immáron ötven évig. E hosszú idő alatt, a létért való

küzdésnek, a gondnak természetesen sokkal nagyobb szerep jutott, mint a derült óráknak. Voltak azonban ilyenek is, és ezeket a családjában való öröme, meg a másokkal való jótethezés szerezte meg neki.

Mert *Strauch Alajos* akkor volt boldog hosszú pályáján, — s ez bizonyára így van most is — ha valakivel jót tehetett, ha valakinek bármiben is szolgál-

hatott. Ez a magyarázata amaz általános tisztelőnek, szeretetnek, melyben ünnepeltünk minden oldalról részesül.

Igazi örömmel fűzi tehát lapunk is jókívánatait *Strauch Alajos* sok száz tisztelőinek szivből jövő üdvözléthez, smidőn tiszteletreméltó alakját bemutatjuk olvasóinknak, bizonyára mindnyájunk nevében kívánjuk, hogy még jó hosszú ideig maradjon meg köztünk egészségben, erőben; legyen minél több öröme családjában; s ha már nem adatott meg nékie a sorstól, hogy nyugalomban, jól megérdemelt kényelemben töltsse el hátralévő éveit: maradjon legalább társa az egész életét jellemző kitartó munkaszeretet s az ehhez való, munkás-embernek egyetlen kincsét képező egész-

ség. Szivből mondunk *Strauch Alajos* érdemes jubiláns szaktársunkra egy lelkes éljent!

Strauch Alajos 1834. január hó 10-én született Aradon. 1845. április hó 1-én lépett be mint tanonc Schmidt József könyv- és nyomdájába. Tanulási ideje 5 évben lett megállapítva. Főnökének időközbeni elhunytá folytán

annak özvegye tanulási idejéből a még hátralevő 4 és fél hónapot elengedte s a szorgalmas és ritka buzgalmú tanoncot 1849. november hó 19-én, alig 16 éves korában felszabadították és a segítők közé avatták.

Mint fiatal szedő még két évig maradt Schmidt József özvegyénél s 1851. szeptember elején Goldscheider Henrik aradi könyvnyomdájában kapott alkalmazást. A Goldscheider-féle üzlet akkoriban a vidéki nyomdák között előkelő helyet foglalt el s különösen mintaszerű berendezése által tünt ki. E nyomdában szép tere nyílt a tevékenységre s ő élt is az alkalommal. Főnöke, kiváló szakember, csakhamar felismerte az ifjú tehetségeit s rövid idő alatt megtette üzletvezetőjének.

1868. június hó 13-án oltárhoz vezette Nikászy Irmát s választottjában egy női erényekkel ékeskedő, odaadó és hű hitvestársat nyert, a ki ma is hiven osztozik férjének minden bújában és örömeiben. Két, szép reményekre jogosító fiú él még e házasság gyümölcsei közül. Goldscheider Henriknek 1871-ben történt bukása után ugyanazon év november havában elhagyta szülővárosát (hol 36 évet töltött és pedig 22-öt mint nyomdász) s Budapestre költözött, a hol Bucsánszky Alajos könyvnyomdájában azonnal mint művezető kezdte meg munkálkodását. Hogy ünnepeltünk itt is megállta emberül helyét, mi sem bizonyítja jobban, mint az a tény, hogy időközben az üzletét visszalépett s később el is halt főnökét vejének, Rózsa Kálmánnak főnöksége követvén, művezetői állását ma is ritka pontossággal tölti be, főnöke bizalmától és a személyzet tiszteltétől és szeretetétől övezve.

A nagy elfoglaltság, melylyel az üzletvezetői teendők járnak, nem gátolta ünnepeltünket abban, hogy szorgalmát és tevékenységét a közügynek szentelje. Alig ismerték meg a fővárosban kiváló tehetségeit, rögtön lefoglalták azokat a közügy javára. Már 1872-ben, tehát Budapestre jövetelének első évében megválasztották az anyaegylet pénztárosává s *tízennégy éven keresztül* viselte e bizalmi tisztséget, pályatársainak elismerése mellett. De a pénztárosi teendők mellett az általános érdekű mozgalmakban is szívesen segédkezett.

1886-ban, az anyaegylet tisztújításakor, megrongált egészségére való tekintettel, mintegy önmagát megtagadva, visszavonult a közügy szolgálatától. Ez alkalommal megható módon méltányolta a fővárosi nyomdászság hosszú, becsületos tevékenységét s rendkívüli választmányi ülésel ünnepelte az egylet távozó pénztárnokának érdemeit. Ez alkalommal adták át neki a fővárosi nyomdászok ajándékát, egy díszes serleget, mely a következő feliratot viselte: »Strauch Alajosnak, a Budapesti Könyvnyomdászok és Betűöntők Egylete sok éven át buzgó pénztárnokának tisztelői 1886.« Ugyanaz nap este a Ruscher-féle sörcsarnokba gyűlt össze a fővárosi nyomdászság színe-java s lelkes hangulatban ünnepelték azt a férfit, a ki hosszú működése alatt önzetlenül szolgálta a köz javát, soha nem keresve az elismerést és ünnepeltét.

Régi könyvnyomtatók és azok műveiről.

Felolvasatott a Szakkör 1895. márcz. 24-iki közgyűlését megelőző márcziusi emlékünnepegen.

A minék az emlékt, mint korszakalkotó eseményt, az egész magyar nemzet évenként megünnepeli, a márczius 15-ének, reánk, könyvnyomtatókra nézve, a sajtószabadság kimondása folytán, még külön fontossága van.

Azért is Körünk minden évben elmékedésekkel a nagy nap jelentőségéről vagy történeti visszapillantásokkal ünnepelte meg, egy-egy felolvasás alakjában, annak emlékét.

Az idén e kiváló alkalommal kiváló tárgygyal lépünk a Kör t. tagjainak színe elé.

Dr. Ballagi Aladár egyetemi tanár, ki már évtizedek óta melegen érdeklődik szakmánk története és újabb fejlődése iránt, s ki már többszörösen méltányoló buzdításaival és szíves tanácsaival tisztelte meg választmányunk tagjait, gazdag könyvtárának néhány igen becses darabját, tanulmányozás céljából, átengedte választmányunknak.

Nem mulaszthatom el, hogy e helyről is forró köszönetet ne mondjak e kiváló szíveségeért, melyet ez által velünk, egyszerű munkásokkal szemben tanúsított.

E szíveségből kifolyólag, Firtinger tagtársunkkal dolgoztam ki az alábbi tanulmányt; azon vélekedéssel, hogy a szabad sajtó megünnepelésére méltó tárgy oly férfiakkal foglalkozni, kik a micinknél súlyosabb viszonyok között szakmánknak szorgalmas munkásai és fejlesztői voltak, s arra nemcsak becsületet, de némely részük elévülhetetlen dicsőséget is hozott.

A nagylelkűen átengedett munkák közül három külföldi s három hazai termék; s az előbbiekből a két legrégebbi keletűnek méltatását Firtinger Károly, a többiekét pedig csekélységem vállalta magára.

Íme tehát a chronologiai sorrend.

Valamennyi közül legöregebb a *Diogenes Laertius*, Krisztus születése után a III. században élt tudósnak »De vitis philosophorum« című jeles munkája. A nagy 4-rét alakú könyv záradéka így hangzik: »Impraessum Bononiae per Iacobum de Ragazonibus. Anno domini. M.cccclxxxv. die xxx. Marci.«; — tehát hat nap múltán éppen négyszáz éve lesz, hogy Bolognában, az ifjú művészetünket oly nagy hévvel felkaroló Olaszországban, elhagyta Ragazonibus Jakab sajtóját.

Ragazonibus néven szakmánk története négy könyvnyomtatót ismer, ugyanis: R. Jakabot Bolognában, R. Tivadart Rómában, R. Bertalant és R. Ferenczet Velenczében; e szerint a Ragazonibus-nemzetség az 1500 előtti könyvnyomtatók sorában elég tekintélyes állást foglalt el.

Vizont a könyv készítőhelye, Bologna, a mint tudjuk, Itáliának szellemi és művészeti életében rég idők óta fogva előkelő szerepet viselt. Nagyteknitélyű egyetemmel birt a város 1119. óta, továbbá képzőművészeti akadémiával, gazdag könyvtárral és egyéb gyűjteményekkel. Művészetünk 1471-ben honosodott meg falai között.

A mint fönnebb említém, nevezett könyv 1495. márczius 30-án látott napvilágot, — így *inkunabulummal* van dolgunk. Inkunabulumoknak nevezzük tudvalevőleg azon sajtótermékeket, a melyek a könyvnyomtatásnak Gutenberg által történt feltalálásától fogva a XVI. század beköszöntéig, azaz 1500-ig kerültek forgalomba. Ez elnevezés szerint tehát *bölcsönyomtatványoknak* mondjuk azokat; azonban e kifejezéssel szemben általában kezd az *ősnyomtatványok* szólás mód használatba jönni s a bibliográfia is az utóbbi

elnevezést fogadta el. Ezen ősnymtatványok száma, már a mennyire a mai tudós világ azokról tudomással bír, a könyvészek által 16.300-ra becsültetik; az azokat előállított, Európában szerteszét működő könyvnyomtatók pedig számra nézve hozzávetőleg ezerre tehetőek.

Gutenberg idejében a legelső nyomtatványok többnyire az évszám, előállítási hely és a nyomtató nevének kitétele nélkül jelentek meg; de már több, Schöffner mainzi műhelyéből kikerült könyvön a záradékban »Ars impressoria« jelzést találjuk; mások meg Chalcographia-nak nevezték művészetüket, mely kifejezés szórványosan a tizenhatodik század közepéig fordul elő. A Typographia elnevezés 1489. előtt nem volt ismeretes. Ezek alapján a könyvnyomtatók is Impressoris, Chalcographi, Typographi nevet nyertek; Angliában pedig a Print szó után Printers, Németalföldön Prenters, a miből aztán Németországban elvéve a Prenterey kifejezés keletkezett könyvnyomda helyett.

Visszatérve a szóban lévő könyvre, az elég szabályos öntésű, a mai mediaevalhoz hasonló, mértékességű latin betűből van szedve. Tudvalevő dolog, hogy az első nyomdászok termékeik előállításához, a codexekben használt íráshoz hasonlóan, gót vagy úgynevezett barátbetűket használtak. E gót írást a XIII. században kezdték alkalmazni, az addig használatban volt régi római írás rovására, olyformán, hogy a verzálbetűk gömbölyű alakot nyertek, míg a current betűk ágasbogas czikornyákkal láttattak el. Minthogy pedig leginkább a klostromokban történt a könyvek másolása, úgy az új betűk is barátbetű elnevezést nyertek. A finom izlésű Olaszországban ez otromba írásfaj nem soká tarthatta magát és a latin betűk kezdtek csakhamar újra tért foglalni. Mint legelső felkarolták az antiqua-betűket Schweynheim Konrád és Pannartz Arnold, valamint Han (Gallus) Ulrik Rómában, Lavagna Fülöp Milanóban, továbbá Speyeri János és Jenson Miklós Velenczében; az utóbbi különösen nagy érdemeket szerzett magának a latin betűknek javításával. A cursiv írás (Italique) szintén Velenczéből indult ki; ezt Aldus Manutius lángelméjének köszönjük.

A szóban lévő könyv római számokkal van pagináva és CXII lapra, vagyis 224 oldalra terjed. E lapszerinti számozás volt abban az időben általánosan elfogadva, mert a másik, kezünk közt levő és később megbeszélendő könyv is ilykép van pagináva. Nagy valószínűséggel e körülményre vezethető vissza, hogy a magyarban ma is még mindig inkább *lapszámokat* ismerünk és nem *oldalszámokat*, holott a számozás tényleg oldalonként történik.

A kolumnák 42 sor magasságúak és 32 cicero szélességű, a szedés az egész szélességre terjed és tömötten végig folyik a könyv befejezéséig; még az egyes fejezetek közt sincs semmi üres hely beosztva. Nem található továbbá az egész könyvben semmi nemű kiemelöbetűknek, még cursiv írásnak sem, nyomát. A szöveg egyedüli változatosságát az itt-ott előforduló görög szavak képezik. A görög betűk felütően szép metszésűek.

Különös megemlést érdemel, hogy a könyv élő

kolumnaczímmel van ellátva, mi abban az időben még ritkán fordult elő. Ki van tüntetve ugyanis a tartalom tíz fejezete, a baloldalon LIBER, jobbfelől pedig PRIMVS, SECVNDVS s így folytatólag DECIMVS-ig történt jelöléssel. Ezek a fölírások is a szöveg betűiből vannak szedve.

Úgy a lapszámozás, mint a szövegben előforduló számnévezések római számokkal vannak szedve; arabos számokra nem akadunk sehol a könyvben.

Érdekes az ívjelzés módja. Ez 12 oldalonként, vagyis 6 laponként történik, olyformán, hogy az I. lap a-val van szignálva, a II. lap aii-vel, a III. pedig aiii-vel, az ív további három lapja nincs szignatúrával ellátva; a második, szintén 6 lapból álló ív, ugyanilyen módon b-vel van jelölve, a harmadik ív c-vel s így tovább, a current-alfabetum elfogytaig. Ezután az ívjelzés verzál-betűkkel történt; a verzál-alfabetum bevégeztével rendszerint kettős verzál-betűk vétettek az ívjelzéshez, u. m.: AA, BB, CC, folytatólagosan, a mellette levő i betűk megmaradtak currentből. Tehát a könyvben az egyes ívek 12 oldalból állanak, a mi — mint más ily régi könyvek tanulmányozásából meggyőződünk — a nagyobb quart- vagy folio-alakú nyomtatványoknál általánosan elfogadott szabály volt abban az időben. A nyomás pedig úgy történt, hogy a tizenkét oldal három külön formában volt kilöve; az első forma az I. és VI. lapból, vagyis az 1—2. és 11—12. oldalból állott, a második a II. és V. lapból és a harmadik nyomás a III. és IV. lapból. E három nyomás azután, sorrendben egymásba fektetve, képezett egy ívet. Valószínű, hogy a fasajtók korlátolt nyomóteriméje miatt történt a nyomásnak ilyképeni eszközlése, s ez megmagyarázza egyúttal a fent leírt szignálási rendszert is.

Ragazonibus Jakab könyve azonban a már említett apróbb, inkább az esztétika rovására eső hiányokon kívül még egy nagyobb bajban leledzik; ugyanis a nagy számban előforduló inicziálbetűk helyein üres hézagok tátongnak a szemlélő elé, azonfelül a címoldal is üresen maradt, csupán e két szót *olasz* nyelven tartalmazva: DIOGENE LAERTIO, a szövegbetűnkkel hasonló nagyságú írásból. Ez a hiány szerintünk onnan származik, hogy a könyv nyomtatása után nem jutott a *rubrikátor* kezébe, kinek feladata lett volna az inicziálék beillesztése és a cím készítése. A rubrikátorok iparszerűleg azzal foglalkoztak, hogy az inicziálékat és könyvczímeiket kézzel fessék, sok esetben a lapszéleket is, a codexek mintájára, színes czirádákkal látták el.

Bevégezvén a könyv ismertetését, még csak a bekötést érintem. Ez fatáblából áll, melyek eredetileg bőrrel voltak bevonva és kapcsokkal ellátva; reánk csupán a csupasz fatáblák maradtak.

A második, legrégebb nyomtatvány egy zsolozsmás-könyv »Breviarium ordinis fratrum eremitarum sancti Pauli primi eremite iterara castigatione recognitom cum plena rubrica« címmel és »Anno Christi Redemptoris 1540. Venetis in Officina literaria Petri Liechtenstein Coloniensis. Mense Martio.« impresszummal. E szerint a könyv pálosrendi imakönyv és 1540. évi márczius havában készült el a Kölnből

származó Liechtenstein Péter velencei könyvnyomató műhelyében és technikai kiállításával újabb bizonyítékot szolgáltat ama különben ismeretes tényre, hogy Velenczében a könyvnyomtatás 1469. évben történt behozatala óta a tökélynek igen magas fokán állott.

A Liechtenstein-családdal is korán találkozunk a könyvnyomtatás terén. Liechtenstein Hermann 1475. évben tűnik föl először Vicenzában mint könyvnyomató, majd Treviso városába, innét pedig Velenczébe teszi át sajtóját. Utóbbi helyen 1495-ig működik s ez évben valószínűleg meghalt, mert nevével többé nem találkozunk. Helyébe Liechtenstein Péter lépett, ki a fenti impresszum tanúsága szerint még 1540-ben életben volt. Lehetséges azonban az az eset is, hogy egy hasonló nevű leszármazója a kérdéses könyvnek előállítója. A könyv utolsó oldalán díszlik a Liechtenstein-család szép nyomdászjele színes kivitelben: egy renaissance-czirrádkkal körülvett paizs, melynek közepén kettéválasztott mezőiben egy-egy urnára illesztett földgömb látható, míg a paizs csúcsát képező sisak fölött egy harmadik urnán az előbbi két földgömbnél valamivel nagyobb harmadik földgömb van elhelyezve, mely három globus — nézetünk szerint — az amaz időben ismert három világrészt: Európát, Ázsiát és Afrikát jelzi.*

A paginálás szintén lap szerint történik és 490-ig terjed, a mai mediaeval-számokhoz hasonló alakú arabs számokkal; a nyomás is ugyanoly sorrendben eszközöltetett, mint Ragazonibus könyvében, csak hogy miután Liechtenstein könyve 8-rét alakú, így az ív 8 lapból, illetőleg 16 oldalból áll s e szerint az ív-jelzés is a következő: a, aii, aiii és aiiii. A 8 lapból álló ív quaternio-nak, a 6 lapból álló pedig ternio-nak neveztetett.

A könyv bevezetését egy egyházi naptár képezi, mely az 1540. évre szól és tartozékaival együtt két ívre terjed, mely két ív lapszámokkal nem bír; szignaturák gyanánt a mai máltai keresztetekhez hasonló csillagok (*, **) vannak alkalmazva.

Ez a kalendáriom azért is bír reánk nézve közelebbi érdekléssel, mert az egy-egy oldalt elfoglaló tizenkét hónap elnevezése a kolumnák élén *magyar nyelvé*, míg a könyv további tartalma véges-végig latin szövegű. A tizenkét hónap elnevezése a következő:

Godog azzon hawa
 Heijth elew ho
 Heijth massad ho
 Zenth Gijewrgb hawa
 Pijnkefd hawa
 Zenth Juan hawa
 Zenth Jakab hawa
 Kis azzon hawa
 Zenth miyhal hawa
 Mind Zenth hawa
 Zenth andras hawa
 Karachon hawa

* Főlemlítendő még, hogy a Liechtensteinok a könyvnyomtatás történetében *Levitapis* latinizált név alatt is ismeretesek.

Világos, hogy a könyv megrendelője magyar ember volt és hogy magyar olvasók számára készült az; e föltevés megerősítettik ama körülmény által is, hogy a pálos-rend kiválóan magyarhoni rend volt.

Mint már említettem, a könyv 8-rét alakú és szép metszésű, a mai borgis-írashoz hasonló nagyságú, kétféle, szélesebb és keskenyebb vágású, gót betűkből van szedve, mely két betűnem vegyesen használatik. A mellett a könyvben igen sűrűn fordulnak elő vörös színben nyomtatott tételek. Mind a fekete, mind a vörös nyomás kitűnő, úgy szintén a két színnek egymásba illesztése is.

Megjegyzendő, hogy a vörös nyomás, mely helyenkint csak egyes betűkből áll, más helyeken pedig egész hasábokra terjed, külön szedésformáról történt.

A kolumnák 33 sor magasak, kéthasábosak, mindegyik hasáb 8 és fél cicero széles, egy nonparcille hézag által kettéválasztva. Elő kolumnaczímek mellett marginálisokat is találunk a könyvben két cicero szélességben jobbról-balról. Azonkívül minden ív utolsó oldala ívörrel (custossal) van ellátva, mely abból állott, hogy a következő ívnek első szavát odanyomtaták az utolsó oldal utolsó sora alá; ily ívörök Ragazonibus könyvében csak két helyen fordulnak elő.

Mindkét könyv olvasása nagyon komplikálva van a lépten-nyomon előforduló rövidítések miatt, mely még a codexek latinságára emlékeztet. Ragazonibus könyvében még nem találunk kommákat; ezek pontok és kettőspontok által helyettesítettek. Ellenben Liechtenstein munkájában már használnak kommákat, a mai törtszámvonások alakjában (/).

Csinosak az utóbbi könyvben előforduló metszvények és az itt-ott alkalmazott, szintén fába metszett inicziálék; továbbá a sűrűn használt text nagyságú kezdőbetűk, egészen a ma divatozó úgynevezett barátbetűk formájára:

Ⓞ Ⓜ I H Ⓜ

A könyv bekötése kemény fatáblából áll, bőrrrel bevonva, melyre arannyal nagy ügyesen bibliai jelenetek vannak sajtoltva. Szép munkának mondható a könyv csatja is.

(Vége köv.)

Ács Mihály és Firtinger Károly.

A német nemzetközi mintacsere.

I.

Körülbelül tizenöt évvel ezelőtt fogalmazott meg az angoloknál a *The Printers' International Specimen Echange* kiadásának eszméje.

Az első kötet megjelenése azonban nem igen bátorítólag hatott a jövőre nézve s sokan nem is igen hittek a további megjelenésben. Különösen a németek nézték féltékenyen az angolok e vállalkozását s mindinkább kezdtek elmaradozni az angol mintacsere kiállítói közül. Ámde ez az angolokat nem keserítette

el s erős kitartással csakhamar újabb kiállítókat szerettek a maguk részére, úgy, hogy évről-évre gazdagabb tartalommal állhattak elő.

Egy évtizeddel később azután a német nyomdászegyesület is adott ki ilyen nemzetközi mintacserét, s daczára az angol konkurrens-vállalatnak, ez is szépen gyarapszik, úgy, hogy ma, a *halodik* évfolyammal, már terjedelem tekintetében is elérte az angolt, sőt a mi a művészi becsét illeti, sok tekintetben annak fölötte áll.

Most is, mint az előbbi évfolyamokban, majd minden, kulturailag fejlett ország nyomdászata részt vesz a nemzetközi kiállításban, így — természetesen — Magyarországon is.

Igaz ugyan, hogy az idén nem valami gazdagon vagyunk képviselve a különféle nemzetek között, de azért annál feltünőbb a haladás az egyes, ügybuzgó résztvevők és szakemberek részéről. Általánosságban már szólottunk a mintacseréről s most — lapunk keretéhez mérten — megemlékezünk annak kiválóbb darabjairól. Természetes dolog, hogy a minket legelső sorban érdeklő magyar példányokat mind sorra veszszük, még pedig *Budapesttel* kezdve.

Itt a 256. számú, *Buschmann* Ferencz nyomdájának betűminta-czímlapja köti le figyelmünket, a mely lapunk mult évi novemberi füzetéhez is mellékelve volt. A rokokó-stilben tartott címlapot *Rosenberg* Izor szaktársunk tervezte és szedte, *Aigner* Antal gépmester pedig a nyomással tüntette ki magát.

A 262. számú nyomtatvány *Brózsza* Ottó nyomdájának körlevele. Baloldalán az az oldalléc van színes nyomásban alkalmazva, mely az üzlet 1894-iki csinos fali naptárának egyik kimagasló részét képezte. A szöveg írott betűkből van szedve, egyszerűen s a helynek megfelelő nagyságban és szélességben.

A *Hornyánszky* Viktor nyomdája az idei, 1895. évre szóló fali naptárát küldte be. Erről már lapunk mult számában *Az idei naptárakról* című cikkünkben is megemlékeztünk s reméljük, hogy külföldi szaktársaink is méltó elismeréssel fogadták azt.

A *Magyar Nyomda* egy lapon kétféle nyomtatványt mutat be: az üzlet levélpapírját, felül czéggfejjel és jobboldalt oszlopzedeccsel; lent pedig már a lapunkhoz is mellékelve volt csinos üzletkártyát.

A 281. lapon egy új résztvevő nevére, a helybeli *Markovits és Garai* czégre bukkanunk. Meg kell adni, hogy a csinos szedés és pompás nyomás igen jól fest, csakhogy a szöveg van benne elhibázva. Például az a kockakörzet igen jól festett volna egy czemmentgyáros nevével; de már egy könyvnyomda hirdetése nem illik abba. Nyomda-czégkártyák csak úgy szépek, ha egyszerűek, de azért mégis mutatóság s nem lépik túl a kellő nagyságot. Külföldi szaktársaink, a kik nem ismerik ezt a mi ázsiai nyelvünket, bizonyára valamely kockakőkészítő vagy czemmentgyáros hirdetésének gondolják azt a helyes kis munkát.

A 285. lap a *Pallas-nyomdái*. Fischer és Mika öntődéjének betűminta-czímlapja ez, a melyet már a mult évi *Magyar Nyomdászattól* ismerünk. Az ügyes összeállítás és pompás nyomás a mintacsere egyik kiváló darabjává teszi ezt a munkát, a melyenhez

különben már szokva vagyunk a Pallasból kikerült dolgoznál.

Általános meglepetést okoz a *Posner Károly Lajos és fia* czég két mintalapjával. Az első (289. sz.) egy litografailag és könyvnyomdai úton előállított betűminta-czímlap, a mely oly ügyesen van összekomponálva, hogy az ember hirtelenében nem ismeri fel, hol kezdődik a szedés és hol végződik a litografia. A másik (289b.) egy könyvnyomdai sajtón nyomott színes térkép, szintén igen pontos kivitelben. Mindkét dologgal imponált a Posner-nyomda s nagyban emelte a magyar nyomdaipar niveljét.

A *Pesti könyvnyomda-részvénytársaság* is kétféle nyomtatványval vesz részt, a melyek már lapunkhoz is mellékelve voltak, még pedig sokkal szebb kivitelben. Az első *Falk Zsigmond* dr. könyvének (Amerikai utjegyzetek) címlapja, a másik pedig a hírlapszedők körének meghívója.

Hát így nagyjában meg volnánk elégedve a fővárosi résztvevőkkel, csak azt szeretnők, ha legalább a magyar metropolis is évről-évre nagyobb számban jelenne meg a nemzetközi nyomtatvány-találkozón. Mert bizony a külföld ezt nem a nálunk közmondásos közönynek, hanem inkább az általános maradiságnak tulajdonítja. No, de reméljük, jövőre már e tekintetben is kedvezőbb lesz az arány.

Igen deprimálólóg hatott reánk az a körülmény, hogy a vidék csak *egy* czéggel, a nagykanizsai *Weisz L. és F.* nyomdával van képviselve. E czég egy lapon két kisebb üzleti kártyát állított ki, a melyek közül különösen az alsó egyszerűségével hat. A nyomás tiszta és dicséretet érdemel.

A magyarországi termékeknél említjük fel a horvát-szlavonországi nyomdákat, a melyek közül a zágrábi *Albrecht*-czég állított ki egy igen díszes fali naptárt. Különösen megkapó a szelenotipiának precíz kidolgozása, a hogy abba a szedés és a litografailag készített rajz be van illesztve. Ugyancsak ennek a nyomdának a gépmestere egy emléklappal vesz részt a mintacsereben, a melynek nyomása ugyan elég tiszta, hanem a színválaszték láttára erősen élénkbe képzeljük a japán-kinai háborút.

Jövő számunkban a külföldi példányok jelesebb darabjairól emlékezünk meg. B—r.

A mi kiállítási csoportunk.

A milleniumi kiállítás munkálatai most már nagy arányokban haladnak a megvalósulás stádiuma felé. Bennünket, nyomdászokat, különösen a XV. csoport érdekeli, melyben lankadhatlan buzgósággal lovag *Falk Zsigmond* királyi tanácsos úr elnököl. De bátran állíthatjuk, hogy a legérdekesebb csoport lesz ez a nagyközönségre is, mely még alig látott ily nagyszerűen feltüntetett, gyakorlati működésben álló kiállítást a sokszorosító iparról, mint ez lesz.

Hogy mily figyelmet keltett a kiállítási legmagasabb körökben is e csoport nagyszabású előkészüldése és hogy mi minden lesz a XV. csoport pavillonjában

működési processzusban látható, azt nagy körvonalakban élénken illusztrálja az alábbi közlemény is, melyet a csoportelnök úr szívességéből közlünk olvasóinkkal.

Az ezredéves országos kiállítás XV. csoportja lovag Falk Zsigmond kir. tanácsos elnöklete alatt tegnap ülést tartott, melyen mindenekelőtt felolvasták a kereskedelmi miniszter következő rendkívül elismerő átiratát:

3760. szám.

Nagyságos lovag *Falk Zsigmond* úrnak, kir. tanácsos, a XV. csoport-bizottság elnöke, Budapesten.

Az ezredéves országos kiállítás igazgatósága elem terjesztvén a XV. csoport (papíripar, sokszorosító iparágak) kiállításának elhelyezésére szolgáló csarnok terveit, ez alkalommal örömmel győződtem meg arról, hogy Nagyságodnak, mint e csoport-bizottság elnökének, a csoport-bizottsági tagokkal egyetemben sikerült ezen olyannyira fontos iparágunk az ezredéves országos kiállításon valóban oly érdekes és vonzó keretben való bemutatását biztosítani, a mint a papíripar és sokszorosító iparágak hazánkban eddigelő bemutatva még nem voltak.

Különösen az által, hogy a csoport külön pavillonjában nemcsak a termelvények, hanem maga a termelési processzus is bemutatásra kerül, ezen kiállítás a látogató közönségben kiváló érdeklődést lesz hivatva kelteni, a szakma által érdekeltre nézve pedig még oktatólag is fog hatni.

És ezen, az ezredéves orsz. kiállítás fényét jelentékenyen emelő csoport-kiállítást, nemkülönben annak befogadására szolgáló díszes pavillont a Nagyságod bölcs elnöklete alatt álló csoport-bizottság, a szakértársak anyagi hozzájárulásával, saját erejéből létesíti, mely kimélve áldozatot akkor, a midőn hazánk ezredéves multjának megünnepléséről és ezzel kapcsolatosan az ország egyik legjelentékenyebb iparágának, illetőleg ezen iparág magas színvonalának bemutatásáról van szó.

Hazaftias kötelességet vélek tehát teljesíteni akkor, a midőn úgy Nagyságodnak, mint a XV. csoport-bizottság összes tagjainak a szóban levő kiállításuk létesítése körül kifejtett sikeres fáradhatatlan buzgalmukért és anyagi áldozatokért őszinte köszönetemet fejezem ki.

Ez alkalommal a csoport külön csarnokának felépíthetésére vonatkozó engedélyt is — a bemutatott tervek alapján — ezennel megadom.

Budapesten, 1895. évi márczius hó 30-án.

Az 1896-iki ezredéves kiállítás országos bizottságának elnöke:

Dániel s. k.,

kereskedelemlügyi m. kir. miniszter.

A nagyszámban megjelent tagok élénk éljenzéssel fogadták a miniszter úr kegyes átiratát és teljes mértékben hozzájárultak elnök ama kijelentéséhez, hogy a miniszter átiratát hálás köszönettel fogadják és minden erőből oda fognak törekedni, hogy Ő Exczellenziája várakozásának teljes mértékben megfeleljenek. A gyűlésen megjelent dr. Schmidt József kiállítási igazgató is és ismételen élénk részt vett a tanácskozásban, egyuttal ama nézetének adott kifejezést, hogy a sok-

szorosító iparágak külön pavillonja a legszebbek egyike lesz. A pavillon érdekessége főleg abban fekszik, hogy egy *teljesen felszerelt és működésben levő nyomdát* is tartalmaz, melynek üzemét a legnagyobb cégek, mint Athenaeum, Franklin, Pallas, Pesti könyvnyomda, Posner, Riegler, Czettel és Deutsch, Hornyánszky, Országgyűlési Értesítő stb. fogják vezetni, kik mindannyian tetemes összegekkel járultak a nemes czél megvalósításához. A *m. kir. államnyomda* szintén tevékeny részt vesz a kiállításban és igazgatója, Péchy Imre min. tanácsos megígérte, hogy a legkomplikáltabb és felette ritkán látható sokszorosító gépeket mind elhozza a pavillonba. Úgy az államnyomda, valamint a közoktatásügyi miniszterium alatt álló egyetemi nyomda hathatós közreműködésükön kívül nagy anyagi áldozatokkal segítették elő a pavillon létesülését. A *könyvközlészet* a könyvkötő-ipartestület védnöksége alatt Geller József és Gottermayer Nándor vezetése mellett lesz szintén gyakorlatilag bemutatva, és épp úgy a legprimitívebb munkák, mint a legfinomabb díszművek is a közönség szemeláttára fognak készülni. A *betűöntőde-részvénytársaság* betűöntő-műhelyt fog működésben tartani, s a látogatóknak a különféle öntő-, galvanizáló-, stereotipiai készülékek mellett alkalma lesz látni a legújabb komplett betűöntő-gépek gyönyörű munkáját is. *David és fia* kartonage-gyára, mely e nemben a kontinensen első helyen áll, a legújabb és világszerte patentirozott gépeivel fog csodálatot kelteni. Tetemesen részt vesznek anyagilag a pavillon létesítésében a négy nagy papírgyár (Hermanetz, péterfalvi, első magyar papíripar és fiumei papírgyár) és a fényképészek is, kiknek a pavillonban *külön fényképezési helyiség* lesz berendezve. A *Wörner*-czég által kiállítandó számtalan gép között egy *rotációs-gép* is lesz, melyen mindennap egy-egy ott helyben szedett és elkészített napilap a közönség szeméi előtt lesz kinyomva. Ez oly látványosság, milyen még egy kiállításon sem volt. A pavillon immár épülőfélben van és még az ősszel megkezdik a gépek felállítását és a belső berendezést.

Betűék és sorrekesztő.

Mindig örömet okoz műszedőinknek, ha valamely praktikus új találmánnyal lépik meg a nyomdászatot. Az a találmány, a melyet most bemutatunk, különösen a rendszertető főnökök és szedők közt fog nagy tetszést aratni.

Műszedőinknek igen sok bajt okoztak már a czimbetűk fiókjai, azzal a »költői rendtelenséggel«, a melyet mi jó magyarán »fisch« műszó alatt ismerünk. Ezt akarja megszüntetni a *Schöler és Giesecke* lipcei czég által feltalált *betűék* és *sorrekesztő*. Az eddigi faléczek és czinkszoritók bizony nagyon hiányos dolgok voltak s nem bírták a fentemlített költői rendtelenségét megszüntetni a czimbetűs fiókokban.

Ez a praktikus találmány nemcsak a szedést, hanem az osztást is könnyebbé teszi és e mellett még feleslegessé lesz az ár és csipetű (pincetta) használata is; pedig — tudhatjuk — mennyi czimbetűt tett rokkanttá ez e két szerzőszám. Tehát a mit elvesztünk a réven: a két hasznos dolog

beszerzési áránál, azt megnyerjük a vámon: a rend, tisztaság és betűkimélés által.

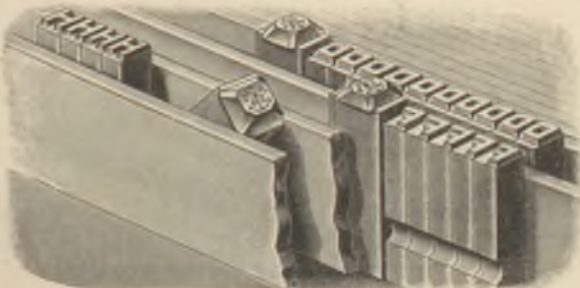
A *betűék*, mint azt az 1. ábra mutatja, érezkeverékből van készítve s körülbelül hat ponttal (nonpareille) magasabb a rendes betűnél.

1. Betűék.

E találmány különös sajátossága abban rejlik, hogy az mindig egy ponttal (nyolezad-petit) erősebb annál a betűtestnél, a melyhez rendelik és két oldalán *kiálló* feje megakadályozza abban, hogy a léczek *közé* essék, tehát (mint a 2. mintán) féloldalt dőlve marad s így nem esnek utána a betűk.

A betűékeket úgy kell használni, hogy abból mind a két szélre egyet-egyét és — a szekrény nagyságához mérten — kettőt-hármat a sorok között helyezzünk el.

2. A betűék a sorok között alkalmazva. (Eredeti nagyság.)

Sorrekasztók alkalmazása a szedőhajón.

Kis sorrekasztó. b

Ollóalakú sorrekasztó. b

A *sorrekasztó*. Komplikált műszedéseknél és táblázatoknál, a melyekhez legtöbbnyire laposra fektetett hajót használnak, eddig rendszeren stégekkel csinálták meg a szedésnek megfelelő nagyságot s addig rakosgatták a stégeket és négyzeteket a hajóra, míg csak a kívánt nagyságot el nem érték. Csakhogy ez a primitív módszer nem felelt meg a célnak, mert igen sokszor elcsúszott vagy kiugrott s így a költséges és időrabló szedés sokszor semmivé lett.

Az itt bemutatott sorrekasztó egy igénytelen, egyszerű eszköz, mely céljának minden tekintetben megfelel s legnagyobb előnye olcsóságában rejlik. Az előttünk levő ábra elég tisztán mutatja, hogyan kell azt alkalmazni. A hajót fa- vagy ólomstéggel vesszük körül s oldalt mintegy 3 cm. helyet hagyunk a *sorrekasztó* részére. A szerkezet farésze kerekded s fel- vagy lefelé való nyomással tesszük be vagy vesszük ki a sorrekasztót.

De főként igen czélszerű ez a rekasztó nem egészen tele levő szekrények kitöltésére, hogy ez által a sorok feszesen álljanak s a szekrényben levő betűk mindig rendben legyenek.

Ha nagyobb üresség van a betűszekrényben, úgy ennek kitöltésére az ollóalakú sorrekasztó (a) alkalmas, a mely 5—15 cm. nagyság között váltakozik.

Úgy az ollóalakú, mint a hajóra való rekasztók forgathatók s így azok segítségével bármily kis szedést lehet nagy hajón eszközölni.

Mind a két sorrekasztó mint betűszekrényvédő is ajánlható, nemcsak praktikusságánál, hanem olcsóságánál fogva is.

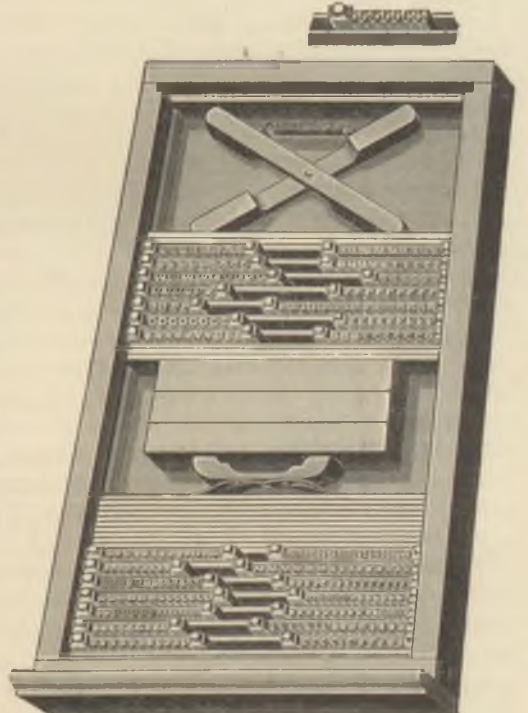

A szedő és tanuló.

Felolvastattam a Szakkör 1895. február 17-iki havi ülésén.

(Folytatás.)

A segédnek, mint embernek egészen más a kötelessége önmagával és embertársaival szemben, mintsem ő talán gondolja. A társadalom első sorban is megköveteli azt, ha annak számottevő tagja akar lenni,

3. A betűék és sorrekasztó alkalmazása a betűfiókban.

hogy önmagát tudja megbecsülni, mert ha önmagát megbecsüli, becsülhet csak meg másokat is.

Nem kell, hogy Titust, Cicerót, Tacitust vagy Homért vagdossa kollegái fejéhez, azt sem kell cselekednie, hogy másról beszéljen, mint a mit műveltsége tényleg megenged; de egy kell, ezt föltétlenül megkívánja saját énjé is: legyen jelleme, mert a kinek jelleme van, az sok-sok esetleg benne rejülő hibát le tud győzni, az nem lesz alkalmatlan másnak sem cselekedetével, sem beszédével, mert tudni fogja, hogy saját magának sem esnék jól és az ő önértetét és tisztességérzetét is sértené az, melyet esetleg ő mond másnak, vagy más előtt.

Mert igen gyenge jellemű ember az, ki esetleg azal akar dicsekedni, mi esetleg más jobbérzésű embernek arczába kergeti a vért, mely mást sért. A dicsekvés csak nemes cselekedetek után engedett meg,

de ott sem szép jellemvonás; hát még ha visszataszító dolgok ecsetelésére használtatik fel.

Különben a műveltségnek főfeltétele a másokhoz való alkalmazkodás és a tisztességes modor, a ki ezeket nem bírja, annak kár a külső mázra hivatkozni, melynek benn semmi nyoma sem található.

Az sem menti a műveletlen, szabad modort, ha sajtátszörű embertársainkkal szemben engedjük is meg azt magunknak. Az ember tanulja magát először embertársaihoz tisztelni s csak akkor hivatkozzék arra, a mi még tulajdonképpen nem s melynek csak halvány képe: a művelt jelzőre.

A nyomdában alkalmazott tanulók műveltsége anynyira kezdetleges, iskolázottságuk oly alacsony fokon áll, hogy igazán csodálkozunk kell azon, hogy miképpen lesznek ezekből a »munkások előharcosai«.

Pedig azok lesznek. Ezt hozza magával foglalkozásuk, melyet tanulnak.

Csodálkozunk kell, hogyan lesznek ezekből tisztességes szakmunkások és kérdő csodálkozással kell tekintenünk jövőjük elé, hogy miképp fogják ezek kenyerüket foglalkozásuk mellett tisztességes módon megkeresni.

Pedig meg kell, hogy keressék.

Tisztességes ortografiai írás nélkül állítják oda a szekrény mellé, hogy segítse szaporítani a kenyeret hozó ólomsorokat. Sokat, nagyon sokat tanulhat ott e nemben, ha van hozzá kedve, akarata; ha saját maga is törekszik önművelődés által pótolni azt a műveltségi hiányt, mit kevés iskolázottsága nem adhatott meg neki.

De vajjon ki mondja meg ennek a gyerekeknek, hogy ő ostoba, hogy ő ezzel a képzettséggel nem lehet szedő, mert hiszen a szedőnek, ha mást nem is, de az ortografiát kitűnően kell érteni, tudni kell jól olvasni a különböző kéziratokat, hogy ne legyen gép, melyet reggel felhúznak és este lecsatolnak? Annak senki sem szól semmit.

Fájdalom, a szabad iparból kifolyó verseny-misem törődik azzal, hogy az a gyerek tud-e, ért-e valamit, annak az a fő, hogy oly olcsó munkacsojje legyen, melyről rögtön gondoskodik feles számban, mihelyt ez olcsó munkaereje kinötte a gyermeksarukat és emberi díjazásra tart igényt.

S aztán, ha emberi díjazását nem kapja meg, az ál-önérzet és büszkeség nem engedi meg, hogy kevesebb bérért dolgozzék, mint képzetesebb társa, ott hagyja a nyomda-műhelyt és megy szerencsét próbálni, míg helye az iskolázatlanság és neveltlenség egy diszpédányával töltetik be, kinek kötelessége ismét 4—5 évig robotolni, hogy elődje nyomdokaiba lépve, megkezdhesse a harcot az étellel.

És az ilyen szerencsétlenek száma napról-napra nő, napról-napra ijesztő mérvben szaporodik, hogy rémitse a kenyérért áhító tömeget.

Most már arra a tudatra ébredt, hogy az ő existenciája el van tévesztve. Tulajdonképpen nem annak kellett volna lennie, a mi lett, hanem másnak s ilyen bús világnézet mellett követi aztán szomorú kedélyének szózatát, meg azt, mit tanítómestereitől látott és hallott — és nekiadja magát a búfelejtő fogyasztásának, mely egyúttal kedvderítő is és feledtet vele mindent:

sanyarúságot, gyermeket, nőt, anyát s abban a reményben ringatja magát, hogy ő boldog, igen boldog, miglen a kijózanodás sokkal keserűbb valóra ébreszti, minnek eredetileg még tegnap osztályrészes volt s akkor látja csak be, hogy az ilyen csalóka reménykedéssel csak saját magát csalja meg, csak saját magának árt.

De belátja akkor, ha van önismerete, hogy ő tulajdonképpen miért nem boldogul, hogy miért nincs neki is mindig kenyérkeresete, azért, mert nincs meg a kellő intelligenciája, a kellő műveltsége.

Írása, ortografia-ismerete olyan, mint a legközönségesebb mesterlegényé, kinek foglalkozásánál fogva nincs is arra szüksége, hogy megtanulja a nyakatekert mult és jelen időket, a személyes névmást, névelőt, visszaható igét stb., de kinek arra van szüksége, hogy kezéből tartós munka kerüljön ki, melyért aztán dicséretet kap, de ha ellenkezőleg munkája helyett bölcsekednék, az állja hamar felkopnák s az általánosan ismert: »suszter maradj a kaptafánál« példabeszéddel küldenék haza. Mondom, ha önérzettel bír s belátja is azt, hogy az ő képzettségének hiányos volta miatt nem kaphat munkát, mert a mit rája biznak, nem képes használható módon elkészíteni, mittevő legyen akkor?

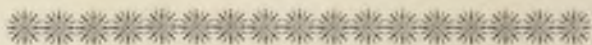
Ujra nem tanulhat, az iskolai tudomány utánpótlására pedig már nincs kedve, hogy saját erejéből megtanulja azt, mi hiányzik ahhoz, hogy tisztességesen meg tudjon állni elfoglalt helyén, akkor küzd napról-napra és átkozza a sorsot, mely őt oly nyomorult lényre tette, ki másnak a kezéből kell hogy éljen, kinek szerencsecsillaga soha sem tűnik fel s ki csak azért él, hogy átélje a föld minden nyomorát, keserűt, szenvedéseit.

Nem kell azért azt gondolni, hogy mindig szak-képzetlen, műveletlen emberen esik meg, hogy a sors ellene fordul és megfosztja kenyerétől.

Megesik bizony az olyannal is, ki teljesen képzett és ki megállja minden tekintetben a helyét, hogy kiesik Fortuna istenasszonya kezéből és küzdhet addig, míg kenyérkeresethez jut; csak hogy az ilyen, ha keresethez jut, soha sem fogják azért elküldeni, mert nem használható; ha pedig megesik vele a sors szeszélye folytán az a csapás, hogy kenyerét veszti, úgy az bizony más oknak tulajdonítható és nem az ő használhatatlanságának.

Haraszi József.

(Vége következik.)

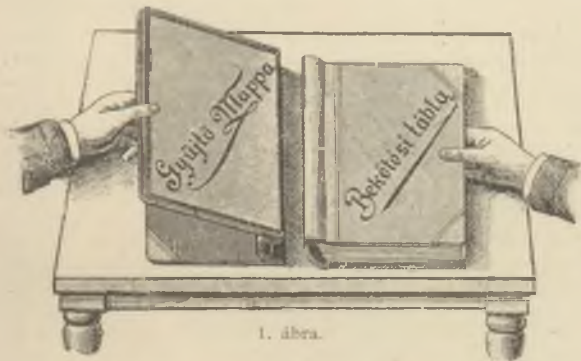

Új szerkezetű bekötési táblák.

Minden valóban gyakorlati dolog egyszerű. A képzelhető legegyszerűbb dolog *Gál Imre* gyáros igazán gyakorlati, bekötési táblákkal kombinált önműködőleg kötő gyűjtő-mappája folyóiratok, füzetkiadások, szaklapok, heti lapok, divatlapok, zencművek, térképek, rajzok, tervek és mindoly újságok részére, melyek elolvasásuk után értékeket nem veszítik és melyeknek gyűjtése és rendben tartása az előfizetőnek érdekében áll; ezen gyűjtőmappák eddig semm más rendszer által el nem ért sikerrel levelek, okmányok, értékpapírok stb. gyűjtésére használtak, úgy, hogy teljes

jogosultsággal mondható, miszerint a modern üzletforgalom nagymennyiségű irományai közt tökéletes rendet egyszerűbb és könnyebb módon annál, a mint az a Gál-féle bekötési táblákkal kombinált gyűjtőmappák használatát által történik, tartani lehetetlen.

Ezek a gyűjtőmappák, mint az 1. ábra mutatja, csinos bekötési táblából és az ezt magába felvevő mappából állanak, mely utóbbinak önműködő kötőkészüléke legjobb angol rugók épp oly egyszerű, mint mesterséges elrendezése által eszközöltetik. A zseniálisan tervezett ezen aczéllát oly biztosan működik, hogy egyetlen beleillesztett lapot is annyira szorosan köt, mikép akarat elleni helyváltozása teljesen kizártnak mondható. A rendszerből folyik, hogy minél több lapot illesztünk a mappába, annál erőteljesebb a kötés.

A hatalmas lendületű könyvkötő-ipar terén az elérhető legjobb, legegyszerűbb és legtartósabb kötés elkészíthetése céljából már korábban a fém alkalmazását tervezték. A kísérletekkel azonban sikert nem arattak és így megszüntették.

Nagy meglepéssel tölt el bennünket, hogy t. olvasóinkat értesíthetjük, mikép egy honi gyárosnak sikerült a kérdést megoldani.

E bekötési tábla fölötté gyakorlati volta abban leli szerenését megoldását, hogy az az egész éven át gyűjtőmappa gyanánt használható. Lapunk minden egyes példánya azon pillanatban, a midőn a mappába illesztjük, már köté is van, mert az aczéllát rugói oly szorosan tartják, hogy annak kihullása teljesen ki van zárva. A beleillesztés a képezhető legegyszerűbb módon történik, miként azt az 1. ábra világosan mutatja. Az emigye bekötött példányok egész kényelmesen lapozhatók és olvashatók. Lásd 2. ábra.

E bekötési tábla és gyűjtőmappa, mint már fönt mondtuk, egy belső és külső bekötési táblából áll. Ha teljes az évfolyam, azt a belső bekötési táblával együtt az aczéllátú könyvfedélből kivesszük, az egyúttal szállítandó rugóval lefogjuk és így megvan egyfelől a bekötött könyv, másfelől pedig a gyűjtőmappa a következő évfolyam befogadására és gyűjtésére és mivel az aczéllátfedél elpusztíthatatlan, egyszeri rendelés eltart egy évtizeden át.

Mi e bekötési és gyűjtőtáblákat lapunk előfizetőinek ki-

fogástalan és lapunkhoz méltó kiállításban darabját 1 frt 50 kr-ért szállítjuk; a következő évekre már csak a bekötési tábla szükséges, melynek ára darabonként 60 kr. lesz.

Azon nyomadtulajdonos urak részére, kik akár maguk irdoi vagy egyéb használatokra, akár terjesztés céljából több darabot rendelnek, a cég a következő feltételek alatt szállít: bizonyványba vett példányokra 15%; hat havi hitelre vett példányokra 25%; készfizetés mellett vett példányokra 33% engedménnyel; bizonyványba csak készletben lévő fajták bocsáttatnak.

Érdeklődőknek legszívesebben szolgál bővebb felvilágosítással lapunk szerkesztősége. Az új találmányt különben áprilisi havi ülésünkön közszemlére is bocsátjuk.

VEGYESEK.

Mellékleteink. Mindkét mellékletünk egy-egy üzleti kártyát ábrázol, melyek úgy szedés, mint nyomás tekintetében csak elismerést és dicséretet érdemelnek. Mindkettőnél úgy a szedő, mint a nyomó a legjobbra törekedett és — kétségkivül — főnökeiknek is örömet szereztek munkájukkal. Mi pedig köszönetet mondunk a szíves érdeklődésért, melyből kifolyólag szép munkájukkal lapunkat keresték fel. Reméljük, hogy e téren még többször találkozunk.

A Szakkör bizottságai. Április hó 7-dikén, vasárnap tartotta meg a Kör választmánya alakuló-ülését, mely alkalommal a bizottságok a következőleg alakultak meg: **irodalmi bizottság:** Ács Mihály, Firtinger Károly, Gelléri Mihály, Grócz Ernő, Kosovitz Rezső, Major István, Tanay József, Tichy Ákos; **szakbizottság:** Bauer J. M., Fekete Ferenc, Gang Károly, Götz József, Janovits Ferenc, Mitterszky József, Striska Ede, Szikora János; **vigalmi bizottság:** Benes Sándor, Gyöngyösi Sándor, Janovits F., Krammer Lipót, Pamuk Ferenc, Radnay Mihály, Rencsisovszky Ferenc, Stalla Márton, Szikora János, Wózner Ignác; **gazdasági bizottság:** Rencsisovszky Ferenc, Stalla Márton, Wózner Ignác. — Látjuk tehát, hogy a négy bizottság közül a **vigalmi** a legnépesebb, a melynek bizonyára örülni fognak Körünk fiatalabb tagjai. Egyben megemlítjük, hogy a vigalmi bizottság legelőször június 2-án, pünkösd első napján lép a nyilvánosság elé, mert alkalmasint ekkor lesz megtartva a **Kör nyári mulatsága.**

Nyomdász-kongresszus. Április hó 14., 15. és 16-dikán ment végbe a magyarországi könyvnyomdászok VI. kongresszusa az anyacgylet helyiségében. A kongresszuson a bécsiek két taggal, a zágrábiak pedig egyfelől képviseltették magukat; azonkívül a kerületek egy-két tagot küldtek a tanácskozásokra. A kongresszus elnöke — mivel **Czettel** úr, a budapesti egylet elnöke azt elfoglaltsága miatt nem fogadhatta el — **Leitner Pált** választották meg; alelnökök lettek: **Rosa Viktor** (Kassa) és **Gábel József** (Temesvár). A kongresszus első pontját képezte a küldöttek jelentése az egyleti viszonyokról, a mely az első nap délelőttjét egészen igénybe vette. Második pont az alapszabályok módosítása volt. A kongresszus a következő igen fontos módosításokat tette az alapszabály-tervezeten: az özvegyi végkielégítést 5 évi tagság után 150, tíz évi tagság után pedig 300 koronában állapította meg, olyformán, hogy e segélyre a tag **nem törvényes** neje és nőlen tag keresetképtelen szülői is igényt tarthatnak; az árvasegélynél oly módosítást tett, hogy a tag **bármily gyermeke** (törvényes, vagy törvénytelen, mostoha vagy adoptált) kapja az árvasegélyt; az egylet igazgatásával pedig a választmány fölött álló 11 tagú **kongresszusi bizottságot** bízta meg. E bizottságba bevalasztattak: Grünfeld Lipót I., Leitner Pál, Osztiadal József, Sailer Lajos, Heinrich Károly, Bauer Imre, Stösser Adolf, Pollák Zsigmond, Spitzkopf Sándor, Feldmann I. Pál, Weiss Zsiga. A zágrábi egylettel a kölcsönösség 1897. január 1-ig meghosszabbított, a nagyszobeni egylettel pedig tárgyalásokba fog az egylet bocsátkozni a csatlakozás keresztülvitele végett. A legközelebbi kongresszus 1897-ben Kassán lesz megtartva.

A magyarországi nyomdász-statisztika megjelent és szétküldött az összes egyleti tagoknak 36 oldalas negyed-rét nagyságú füzetben. A munka bár, mint a szerkesztőbizottság maga mondja, nem tökéletes, mindazáltal már az első átlapozaznál annyi érdekes dolgot találunk benne, hogy annak méltatására most, lapunk zártakor nem vállalkozhatunk. Bővebben fogunk azonban vele foglalkozni jövő füzetünkben, a midőn mindenesetre külön cikket fogunk szentelni a derék munkának. Addig is azonban kiemeljük, hogy a Pesti Lloyd-társaság nyomdája kiváló csinnal és nagy precizitással állította ki a legnagyobb részt táblázatos és kis részben sima szövegű füzetet.

A Dunántúlról elismerő sorokat kaptunk Grócz Ernő tagtársunknak a múlt számban közzétett »A szabad ipar és a nyomdászat« cikkekért. Hogy mennyire igaz a cikkírónak amaz állítása, miszerint a szakértelmetlen nyomdatulajdonosok minden tekintetben, különösen az árak hirtelen leszorításával tönkreteszik a nyomdaipart, — úgymond a levél írója — bizonyítja az általa beküldött nyomtatvány, melyet 1000 példányban, nagy quart-alakban, kétszínű nyomással, elég jóminőségű papírosan 5, mond öt forintért szállított *Rosenthal* Márk mohácsi nyomdatulajdonos. Hát biz ilyen árak mellett bajos a munkásait tisztességesen fizetni akaró főnöknek konkurrálni.

A Hirlapszedők Köre beküldte évi jelentését 1894-ről, melyből megtudjuk, hogy a pénztári forgalom 1533 frt 79 krt tett ki. Segélyezésekre 526 frtot fordítottak, a pénzkészlet volt 1894. december 31-én 809 frt 14 kr., tiz hitel-szövetkezeti és két drb Gutenberg-nyomda-részvény. A rokkant-alap külön 1142 frt 20 krnyi vagyonnal bír. A Körnek 247 tagja van, 78-czal több, mint 1893. év végén. A jelentés nyomdai kiállítását a Gutenberg-nyomda végezte és pedig igen csinosan; kár, hogy a táblázatos kimutatásoknál nem vették figyelembe a külső körzet-léniakat s csakúgy szedték meg a táblákat, mintha az oldalakat nem köríténé amúgy is vonal-körzet.

A kert cím alatt Mauthner magkereskedő czég kiadásában és Igali Szvetozár ismert gazdasági író szerkesztése mellett folyóirat indult meg, melynek tartalmáról az összes lapok igen elismerően nyilatkoznak. Mi csak a technikai kiállítás vagyunk hivatala bírálni s az első számot megkapva és átnézve, e tekintetben őszintén kimondjuk, hogy a csinos boríték és a mintaszerűen előállított, szintén litografiai úton készített mintaszerű mellékletek mellett a tipografiai kiállítás messze elmarad. Pedig az alak alkalmas lett volna, hogy a mai előrehaladott szedés-technika segítségével összhangzásba hozhassák a nyomdai és könyvnyomdai munkát s a mint tudjuk, a Kosmosnak megvolna a hozzávaló anyaga is. Annál nagyobb hiba, hogy a szedésre — ki kell mondanunk — semmi gond nem fordított s egyik tipografiai botlás a másikat éri. Hogy mennyire javult a 2-ik, 3-ik füzet kiállítása, nem tudjuk, mert nem volt alkalmunk látni, de ajánljuk az illetékes nyomdavezetőségeknek, hogy lapozza gondosan át emez első füzetet s meg fogja látni, hogy felszólalásunk nagyon is alapos.

A lipcei Berger és Wirth czégtől remek kiállítású negyed-rét kötetet kaptunk, melyben a gyár tizenhárom lapon illusztrációs festőket mutatja be tájképek, szobrok, emberi és állati alakok nyomásával. Természetesen minden egyes lap más-más szint mutat be s egytől-egyig oly szép, hogy az ember alig tudja, melyiknek adja az elsőiséget. A nyomás művészies s a szemlélő valódi gyönyörűséget talál nézésükben. A kötet táblája a könyvkötő-ipar magas színvonalának egyik fényes bizonyítéka. A vasárnapi (21-iki) havi ülésen jelenlévőknek különben lesz alkalmuk a szép munkát »színről-színre« láthatni.

A augsburgi rotáció. Van a magyar székes fővárosnak egy, pártoktól, kormánytól és magyar ipartól egyáltalán független demokratikus napilapja. Ennek az újságnak többszörös képviselőjelölt-főszerkesztője és kiadója egy egész szalon rendezett be a magyar szobrászok és festőművészek képzőműveinek kiállítására, — hogy annál könnyebben túladhasson az üzlete által készített *olajnyomatú* képeken. Ugyanez az úr, a ki így rajong (?) a magyar művészetért, egy másik termet rendeztetett be ama hivatalnokok számára, a kik a *külföldi* megrendeléseket teljesítik — a *magyar* ipar rovására. Ezt a független demokratikus újságot is

külföldi rotációson nyomják, a mely annyira *jinom* szerkesztű, hogy majd minden másnap felmondja a szolgáltatást és — lapkésést okoz. Persze, ezért azután reggel a telefonhálózat központjának gyűlik meg a baja s ilyenkor bizonyára a telefonos kisasszonyok nem a legjobb kritikát mondják az augsburgi rotációra. »Halló! Kérem a mindentől független hirlap kiadóját; telefonszám 164* — ezt hallja ilyenkor a központ. A kiadóhivatal összes hivatalnokai pedig mind talpon vannak, hogy fel lehessenek a panaszkodó előfizetőknek. A mint halljuk, nemsokára ezen a bajon is segítve lesz, mert a zseniális főszerkesztő és laptulajdonos úr egy egész külön telefont rendeztetett be a lap késése miatt panaszkodó előfizetők számára, csak hogy a kedves augsburgi masinától meg ne kelljen válnia. Ez az úr még ma se tudja azt, hogy a mi *Wörner-gyárunk* milyen pompás rotációkat készített már nemcsak nekünk magyaroknak, hanem cseh és egyéb szomszédainknak is. Kedves jó uram! Ha már mindentől függetlenítette is magát, legalább az olvasók kegyétől ne igekezzék szabadulni, mert azok nem elégszenek meg am azzal, hogy a lapjukat *finomszerkesztű* gépen nyomják, ha annak e miatt minden második napon *el kell* késnie. (Közöltük e felszólalást, mert magunk is azt tartjuk, hogy ne menjünk mi idegenbe akkor, ha idehaza is kaphatunk olyan portékát, a melyre szükségünk van. A t. beküldő úr azonban nem veszi rossz néven, hogy itt-ott rövidítettünk és a czéget nem nevezzük meg, mert mi mindig kerülnék a személyeskedést. *Szerk.*)

A Magyar Mese- és Mondavilágnak, Benedek Elek nagy mesekönyvének a második kötetéből a közoktatási miniszterium, épp úgy, mint annak idején a első kötetből, 200 példányt vett meg az állami iskolákban való kiosztás végett. Most kaptuk a 25—28. füzetet s így a harmadik kötetből még csak két füzet hiányzik. A Mese- és Mondavilág ma a gyermek és serdülő ifjúságnak a legkedvesebb olvasókönyve. A meséket és mondákat sikerült illusztrációk tarkítják Szóchy Gyulától. Egy-egy füzet ára 25 kr., egy kötet 3 frt.

Milleniumi történet. Az Athenaeum-részvénytársaság kiadásában megjelenő *A Magyar Nemzet Története* című tizkötetes nagy munkának első köteté immár befejezést nyert és az első kötet önállóan, gyönyörű piros diszkrétésben is kapható már minden hazai könyvkereskedőnél, a kik pedig füzetekben szerezték meg a kötetet, a magyaros motívumokban diszlekedő bekötési táblákat most már szintén megkaphatják. Az első kötet a 19., 20. és 21. füzetekkel nyer befejezést. Az előfizetők most már tájékozást nyerhetnek az első kötet után, hogy apró, 30 krnyi részletfizetések utján mily rendkívüli becses, nagyszabású történelmi munka birtokába jutnak, melyben a legkimerítőbben, a legnagyobb alaposággal, remek nyelvvezetl van megírva a magyar nemzet ezeréves multja. Az első kötet ezen utolsó füzeté a hercegprímás lendületes bevezetését, a Germán népvándorlás kezdetét, majd a hun uralmat, a Germán uralmat és az Avarok korszakát tárgyalják egész sorozat szöveggel, a melyeknek legnagyobb része még ismeretlen a magyar olvasóközönség előtt. Nem mulaszthatjuk el ez alkalommal ama remek kötésre figyelmeztetni olvasóinkat, melyet az Athenaeum a Milleniumi Történehez a magyar stílus díszítések mesterével, Hollós Károly tanárral készített. A félbőr-tábla külön is kapható; ára 1 frt 40 kr. Az első kötet ára az említett remek diszkrétésben 3 frt.

Az 1848—49-iki Magyar Szabadságharc Története című munkából most jelent meg a 32. és 33. füzet, a melyekben Gracza György a bécsi októberi forradalommal kapcsolatos eseményeket s az erdélyi oláhok pártúését mondja el a szokott clevenséggel. A füzeteket 23 díszes illusztráció teszi még becsesebbé, melyek közül különösen kiemelendők az oláhok rémtetteit megörökítő, még sehol meg nem jelent képek. Ajánljuk e hazafias irányú vállalatot olvasóinknak.

A Szalay-Baróti-féle Magyar Nemzet Történetéből immár a 10. és 11. füzetet vettük kézhez. Az Arpád-házból való királyok kora folytatódik bennük, még pedig III. Istvántól II. Endréig. E füzeteknek ismét két-két szép műmelléklete van. A szövegben ezen két füzetben nem kevesebb, mint 28 illusztráció van, igen szép kivitelben, mind méltó kiégszítő részei a tartalomdús szövegnek.

Főnyomdája
Neumayer Ede

Budapest

Szatmari-utca 35. sz.

Nyomdai műintézet . . .
Önfő-műhely

Teljes 35—53

BUDAPESTI HIRLAP NYOMDÁJA

Budapest,

Révk. Széchenyi-utca 4.

Közlögetesség
könyvnyomdai
színyomásban.

Dizsművek, könyvek, hetilapok és folyóiratok elegáns
és pontos előállítását, köz- és magánhivatalok, bankok,
takarékpénztárak nyomtatványainak izéses, hibátlan,
gyors készítését elvállalja.

*

HIVATALOS RÉSZ.

MEGHÍVÓ.

A Könyvnyomdászok Szakköre 1895. évi április hó 21-én, (vasárnap) délelőtt 10 órakor, a Vidovits, volt Bányai-vendéglő helyiségében, Kerepesi-út és Klauzál-utca sarkán

HAVI FŐLOLVASÓ-ÜLÉST

tart, melyre a Kör tagjai tisztelettel meghívottnak.

TÁRGYAK:

Fuchs Zsigmond: A háromszínű nyomásról.

Grócz Ernő: A korrektorok kínjai.

Folyó ügyek tárgyalása.

Szakkérdések benyújtása.

Netalán teendő indítványok.

Budapest, 1895. április hó.

A választmány.

A havi főolvasó-ülésre oly szakértőket is szívesen látunk, kik a Körnek nem tagjai; különösen gépmester-szakértőink figyelmét hívjuk fel ez ülése.

A főolvasó-ülés előtt (9–10 óra között) a német nemzetközi mintacsere új évfolyamából egy sorozat lesz kiállítva, melynek megtekintését ajánljuk a szakértők figyelmébe.

Az V. (XIII.) évi rendes közgyűlés jegyzőkönyve.

1895. évi márczius hó 24-én.

Tanay József elnök lendületes beszédében emlékezik meg a márcziusi napokról, a szabadsajtó kivívásának idejéről, tudatja a közgyűléssel, hogy mint minden évben, úgy az idén is megemlékezik arról Körünk. Hogy ez éppen most, a közgyűléssel esett össze, — mondja elnök — az csak emeli a gyűlés érdekességét; de emeli még az a körülmény is, hogy azt az *Olthonban*, az írók és hírlapírók köre díszes helyiségében tarthatjuk meg. Indítványozza tehát, hogy ezért a nagy szíveséget nagyságos *Rákosi Jenő* úrnak és nagyságos *Gelléri Mór* úrnak szavazzon a mai közgyűlés jegyzőkönyvi köszönetet.

Elnök ez utóbbi enuncziációját a jelenlevők zajosan megénezték.

Majd visszatér elnök a mára hirdetett főolvasásra s fölkéri *Ács Mihály* tagtársat, körünk tiszteletbeli elnökét; lenne szíves az általa és *Firtinger Károly* tagtárs által írt *Régi könyvnyomtatók és azok munkáiról* című alkalomszerű dolgozatot főolvasni.

A háromnegyed óráig tartó és mély tanulmányra valló, szépen előadott főolvasást mindvégig feszült figyelemmel hallgatták a nagy számban jelen volt kortagok s végül hosszas éljenzéssel honorálták a két derek szakértés fáradságos munkáját.

Elnök megköszönti a főolvasónak, illetve szerző tagtársaknak nemes buzgólkodásukat és a közgyűlés nevében köszönetet szavazott az élvezetes dolgozatért s elkérte azt közlés végett a Grafikai Szemle részére.

Pár percnyi szünet után kezdetét vette a tulajdonképeni közgyűlés, a mely alkalommal elnök üdvözölte a megjelent tagokat, megnyitottnak jelentette az V. (XIII.) évi közgyűlést.

A napirend két első pontját: a titkári jelentést és a pénztáros évi jelentését — mivel az már nyomtatásban közkezen forgott — nem kívánták felolvasni, hanem észrevétel nélkül tudomásul vették mind a két pontot.

Jegyzőkönyvhitelesítőül *Millerszky József* lett felkérve.

Számvizsgálókul *Radnay Mihály*, *Schumy Rezső* és *Grósz Ferencz* II. választottak meg.

Következett a tisztviselők újjáválasztása. E pont előtt elnök a tisztikat és választmány nevében megköszönte a közgyűlésnek a bizalmat, köszönettel visszaadta az összes választmány mandátumát s arra kérte a közgyűlést, hogy csak olyan tagtársakat válasszanak a Kör ügyeinek intézésére, a kik arra képesek és készséggel óhajtanak részt venni a kör intézésében.

A szavazatszedő-bizottság tagjai lettek: *Klein Adolf*, *Bauer Lajos* és *Káhn Sándor*.

A választás eredménye a következő:

Beadott összesen 88 szavazat; ezek közül megsemmisített 3. Megválasztottak: elnökké: *Tanay József* (83), alelnökké: *Gelléri Mihály* (83), első titkárrá: *Tichy Ákos* (84), másodtitkárrá: *Janovits Ferencz* (84), pénztárossá: *Rencsisovszky Ferencz* (egyhangúlag), ellenőrré: *Krummer Lipót* (79), leltárosokká: *Wóznér Ignác* és *Stalla Márton* (81); választmányi tagokká: *Bauer J. M.* (80), *Gyöngyösi Sándor* (75), *Kosovitz Rezső* (72), *Szabó Dezső* (57), *Götz József* (56), *Grócz Ernő* (56), *Major István* (51), *Fekete Ferencz* (47), *Striska Edé* (43), *Mitterszky József* (39); póttagokká: *Benes Sándor* (37), *Radnay Mihály* (37), *Szikora János* (30), *Gang Károly* (30), *Pamuk Ferencz* (28) szavazattal.

A tagsági jegyek pályázatára hirdetett bírálat helyett titkár föl-

olvassa a jurynek a választmányhoz írt levelét, melyben a bizottság igazolja álláspontját, miért nem mondott ítéletet a beérkezett három tagsági jegyről. Ezután titkár is nyilatkozott a választmány nevében s helyeselte a jury eljárását, már csak azért is, mert a három munka közül egy, a legfigyelemreméltóbb, nagyobb alakjánál fogva, eltért a pályázati feltételektől; a másik kettő pedig annyira kezdetleges volt, hogy azokról abszolúte nem lehetett bírálatot mondani. Kéri titkár a közgyűlés végleges döntését s ha esetleg a közgyűlés is helyeselné a jury eljárását s megnyugszik abban, hogy a pályadíjak ne adassanak ki, kéri: kinyomassa-e a kör újra a régi tagsági jegyet, vagy pedig az elnökség lépne érintkezésbe a nagyobb üzletekkel s azokat kérése fel minták beküldésére. *Róth Lipót* helyesli, hogy nem adják ki a díjakat és indítványozza, hogy a régi tagsági jegyeket nyomassák ki újra, azzal a hozzáadással, hogy két éven belül ne hirdessen a kör újabb pályázatot. *Gelberger* költségesnek találja a régi-újra való nyomtatását s inkább egyszerű, ideiglenes jegyeket óhajtana. *Róth* hozzájárul *Gelberger* indítványához, azonban *Tanay József* elnök nem ajánlja az ideiglenes jegyek készítését, mert így többféle tagsági jegyeink lennének, hanem kéri a közgyűlést, hogy nyomassuk újra a régieket, azzal a feltétellel, hogy két éven belül nem hirdethet a kör tagsági jegyekre újabb pályázatot. A közgyűlés túlnyomó többsége elnök ajánlatát fogadta el s egyhangúlag helyeselte azt is, hogy a díjakat nem adták ki.

Titkár rövid beszéd kíséretében a választmány nevében a következő indítványt terjesztette elő: »Utasítsa a t. közgyűlés a jövő választmányokat, találjanak módokat arra nézve, hogy a körünk által már ajándékozott 50 forint *Gutenberg-szobor-alap* évről-évre kisebb-nagyobb összegekkel gyarapodjék s multságok és egyéb, előre nem látható jövedelmekből egy bizonyos összeg fordítassék a szobor-alap gyarapítására. »Azt hiszem, — végzi beszédét titkár — nem szükséges hosszasan motiválni ezt az indítványt a t. közgyűlés előtt, mert mindnyájan *Gutenberg* utódai vagyunk, ötlet ismerjük el a legelső nyomdásznak s mikor az ő alakját szoborban akarjuk magunk elé állítani, akkor e tettünkkel nemcsak hátánkat röjjük le, hanem megüstetjük magunkat, megtiszteljük a magyar nyomdászatot.

A közgyűlés egyhangúlag elfogadta a lépő választmány indítványát s utasítja az ezután következő választmányokat, hogy a szobor-alapot — az indítvány értelmében — kisebb-nagyobb összegekkel gyarapítsák.

Az indítványoknál felállt *Gelléri Mihály* alelnök s a választmány nevében indítványozza a mai közgyűlésnek, hogy *Szabó Dezsőt*, körünk oszlopos tagját s évek során át buzgó tisztviselőjét most, hogy elfoglaltsága miatt már nem vállalhat el tisztséget, érdemeiért a kör tiszteletbeli tagjává válassza.

A közgyűlés egyhangú helyesléssel elfogadta a választmány indítványát s *Szabó D.* tagtársat a kör tiszteletbeli tagjai sorába iktatta.

Több tárgy nem lévén, elnök megköszöni a tagok buzgóságát az V. évi közgyűlést berekesztette.

Tichy Ákos, titkár.

Márczius hóban a következő üzletek fizettek tagsági díjat: Államnyomda 2.70, Athenaeum 7.50, Buschmann 2.50, Budapesti Hírlap 4.50, Corvina 7.50, Czettel és Deutsch 2.10, Egyetemi nyomda 2.10, Fischer és Mika —.60, Franklin 6.—, Hornyánszky —.—, Hungária 2.70, Kosmos —.—, Légrády 1.20, Márkus 2.10, Neuwald 1.50, Nagy Sándor —.—, Neumayer 1.80, Országgy. Ért. —.—, Pátia 3.90, Pallas 6.—, Posner 1.20, Pester Lloyd —.90, Részvény 12.60, Rigler —.60, Rózsa K. és neje —.—, Wodianer 2.70. — Egyesek: Kirmann B. —.30, Kosovitz R. —.90, Schwartz I. J. —.30, Grósz J. —.30, Gelberger M. —.60, Fekete F. —.30, Goldstein J. —.30, Kovács F. —.30.

VIZSGÁZOTT, OKLEVELES GÉPÉSZ (géplakatos)

Vájánlkozik nagyobb nyomdákba bármily rendszerű gőzgépek vagy gázmotorok kezelésére. Kitűnő bizonyítványokkal rendelkezik. Esetleges ajánlatok lapunk szerkesztőjéhez intézendők, ki szívesen szolgál fölvilágosítással.

LAPUNK mult évi folyamához *bekötési táblák* (kék és piros színben) megrendelhetők a kiadóhivatalban, helyben 60 kr., vidékre 67 krért.

A lap papírosa a hermaneczi papírgyárból. — Szövegírás az *Első Magyar Betűöntőde-Részvény-Társaságtól*.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, V. ker., Hold-utca 7. sz.

Kiadó-tulajdonos: a Könyvnyomdászok Szakköre.

Felölös szerkesztő: TANAY JÓZSEF. * Főmunkatárs: BAUER JÁNOS M.

Eladó használt gépek.

	Ára frt		Ára frt
Egy vágó-balancier , nyomófelülete 34 : 46 cm., kiállása 34 cm., legnagyobb torokbősége 20 cm., faaljazattal, nem saját gyártmány, igen tartós (517. sz.)	225	mány, igen jó állapotban. Eredeti ára 390 márka (607. sz.)	120
Egy könyvnyomdai kéziszajtó , alpnagy-ság 46 : 64 cm., tégléye 40 : 58 cm., hevít-hető tégléllyel, Heim testvérek gyártmánya (565. sz.)	145	Egy fakőrfűrés , két körfűrészzel, 600 és 500 mm. átmérővel, gőzerőre, megerősített és laza koronggal (525. sz.)	30
Egy calander , hathengeres, Schürmann gyártmánya, simítószélessége 80 cm., henger-simitásra, orsónyomással, két tartalékhen-gerrel (479. sz.)	600	Egy czimnyomógép , Jaenecke gyártmánya, három betűrárával, lábajtásra (611. sz.)	90
Egy calander , EV, háromhengeres, ívsimi-tásra, saját gyártmány, 105 cm. simító-szélességgel, kevésbé használt. Eredeti ára 3800 márka (594. sz.)	1200	Egy réznyomógép , hengerhosszúság 43 cm., saját gyártmány, egészen vasból, csillaggal és faasztallal (610. sz.)	130
Egy calander , háromhengeres, EV, simító-szélessége 105 cm., saját gyártmány, henger-es ívsimitásra, lassú és sebesebb járással. Eredeti ára 4250 m. (613. sz.)	1400	Egy réznyomógép , hengerhosszúság 44 cm., saját gyártmány, egészen vasból, csillaggal és faasztallal (606. sz.)	120
Egy calander , négyhengeres, EV, simító-szélessége 105 cm., Forwerk gyártmánya, ívsimi-tásra (595. sz.)	900	Egy réznyomógép , hengerhosszúság 47 cm., Sigl gyártmánya, kettős berakóval, igazít-ható csavarokkal, kézi erőre, vasasztallal (439. sz.)	150
Egy calander , EVb, hathengeres (kettős), si-mítószélessége 105 cm., saját gyártmány, ívsimitásra. Eredeti ára 640 m. (596. sz.)	1800	Egy monogrammsajtó , domború nyomásra, legnagyobb torokbőség 25 mm., kiállása 70 mm., kétoldalt járó orsóval (403. sz.)	45
Egy calander , négyhengeres, Heim gyártmánya, simítószélessége 108 cm., ívsimi-tásra, igen jó állapotban, még működésben látható (561. sz.)	1200	Egy ovalló , papir-, karton- és egyéb le-mezeknek tojásalakú kivágására, átméret-különbözet 120 mm.-től, kis oval: 240 : 360 mm., legnagyobb oval: 450 : 570 mm., kerek vágáshoz, 70—570 milliméterig, egy pár tartalékkéssel, egészen új, még nem volt használva (585. sz.)	120
Egy gőzaranyozógép , négyoszlopos, Fromm gyártmánya, nyomófelülete 56 : 50 cm., 66 : 55 centiméteres asztallal, csatolólapja 62 : 52 cm., az oszlopok között 80 cm., gőzfűtésre Eredeti ára 4000 m. (507. sz.)	1200	Egy papírvágógép , AB, vágóhosszúsága 49 cm., egészen vasból, kézi hajtásra, saját gyártmány, két késsel. Eredeti ára 425 m. (600. sz.)	175
Egy gőzaranyozógép , négyoszlopos, nyomó-felülete 62 : 75 cm., csatolólapja 65 : 75 cm., 68 : 75 centiméteres asztallal, az oszlopok között 80 cm., gázfűtésre, betét- és fedő-rámával, saját gyártmány (542. sz.)	1410	Egy papírvágógép , Universal, ABw, vágó-hosszúsága 50 cm., saját gyártmány, egészen vasból, kézi és gőzerőre, önműködő vágás-megállapodással, kampós kapcsolással, két késsel, majdnem új. Eredeti ára 500 m. (532. sz.)	225
Egy háromoldalas vágógép , AW, saját gyártmány, kézi- és gőzhajtásra, csaknem új, nyolcz alaklemezzel, igen olcsó. Eredeti ára 1165 m. (478. sz.)	480	Egy papírvágógép , AC, 595 cm. vágó-hosszúsággal, egészen vasból, saját gyárt-mány, kézi hajtásra, két késsel. Eredeti ára 575 m. (597. sz.)	225
Egy hajtogatógép , RM, 44 cm. alakhoz, a papírnak rakatba helyezésére, egy hajtásra, gőzerőre, saját gyártmány, még használat-lan. Eredeti ára 500 m. (589. sz.)	240	Egy papírvágógép , Universal, ACwx, vágó-hosszúsága 60 cm., önműködő sajtolással, saját gyártmány, kézi és gőzerőre, önmű-ködő vágásmegállapodással, kampós kap-csolással, két késsel. Eredeti ára 875 m. (590. sz.)	360
Egy hajtogató- és fűzőgép , Martini és társa, Frauenfeld, három hajtásra számítva czérnafűző-szerkezettel hollanderek részére, csaknem használatlan, jó állapotban. Eredeti ára 2500 frank (526. sz.)	540	Egy papírvágógép , vágóhosszúsága 75 cm., Heim gyártmánya, egészen vasból, a nyomó-gerendának egyirányú állása, vágódeszkán való vágásra, kézi erőre, két késsel (602. sz.)	135
Egy gázmotor , egy lóerőre, Dürkop gyártmánya (Bielefeld), vas alappal, hűtőkészü-lékkel, gáznyomás-szabályozással, puffogó-val, gázvezetékkel, nyomásmérővel és lán-gvezetékkel, igen jó állapotban, még Hildes-heimban van (586. sz.)	330	Egy papírvágógép , vágóhosszúsága 79 cm., Schürmann gyártmánya, kézi és gőzerőre, egészen vasból, a nyomógerendának egy-irányú állása, a vágópárkányon való vá-gásra, két késsel (603. sz.)	240
Egy simító- és csomagológép , téglé-nyagsága 73 : 57 cm., magassága 75 cm., egészen vasból, kétoszlopos, saját gyárt-		Egy papírlemez-olló , vágóhosszúsága 86 cm., asztalhosszúsága 90 cm., egészen vas-ból, saját gyártmány, a kezdőszög fogas-rúdvezetékkel, keskenyvágó-késsel. Eredeti ára 338 m. (591. sz.)	120

	Ára frt		Ára frt
Egy papirlemez-olló , vágóhosszúsága 96 cm., asztalhosszúsága 100 cm., asztalszélessége 64 cm., egészen vasból, a kezdőszög fogas-rúdvezetékekkel, keskenyvágókéssel. Eredeti ára 260 m. (609. sz.)	120	hoszszal, Mansfeld gyártmánya, kézi hajtásra, kapcsolókerekekkel, kettős berakóval, központi állással, kerékvédővel, csiszolt öntöttvas-hengerrel, majdnem új állapotban (548. sz.)	270
Egy papirlemez-olló , 98 cm. vágóhosszúsággal, asztalhosszúsága 100 cm., 60 cm. asztalszélesség, saját gyártmány, vasból, hasonírányú kezdőszöggel, keskenyvágókéssel (574. sz.)	135	Egy simitó hengermű , 54 cm. hengershosszúsággal, egyirányú állással, kettős berakóval, kapcsolókerekekkel, kézi hajtásra (480. sz.)	180
Egy papirlemez-vágó és recézőgép , IMA, vágóhosszúsága 100 cm., járási hossza 105 cm., saját gyártmány, 12 recézőkéssel és 8 pár vágókéssel, láb- és gőzhajtásra, igen jó állapotban. Eredeti ára 1069 m. (608. sz.)	390	Egy simitó hengermű , 56 cm. hengershosszúsággal, saját gyártmány, kettős berakóval, egyirányú állással, kapcsolókerekek nélkül, kézi hajtásra. Eredeti ára 830 m. (254. sz.)	120
Egy lyukasztó-gép , perforálóhossza 24 cm., mindkét széle nyitva, Hogenforst gyártmánya. Eredeti ára 130 m. (605. sz.)	50	Egy simitó hengermű , 61 cm. hengershosszúsággal, saját gyártmány, kettős berakóval, kapcsolókerekekkel, központi kerekkel, kézi hajtásra. Eredeti ára 860 m. (560. sz.)	230
Egy dombornyomó-hengermű , emelőnyomással, ki- és bejáró öntöttvas-asztallal, önműködő kirakóval, 200 mm. átmérőjű és 800 mm. hosszú öntöttvas alsó hengerrel, 110 mm. vastagságú acélorsóval, vésett vörösrézlapok számára, kapcsolókerekekkel és festékező-szerkezettel, saját gyártmány, alig használva, majdnem egészen új állapotban. Eredeti ára 2130 m. (558. sz.)	960	Egy simitó hengermű , 65 cm. hengershosszúsággal, Hogenforst gyártmánya, csak gőzhajtásra, kapcsolókerekekkel, központi állással, jó állapotban (448. sz.)	220
Egy gerinczhajlító gép , FQ, 45 cm., gőzhajtásra, laza és megerősített koronggal, saját gyártmány, lásd 1887. évi katalógusunk 76. oldalán lévő ábrát. (Bizonyítványokkal rendelkezünk). Eredeti ára 450 m. (150. sz.)	120	Egy simitó hengermű , 75 cm. hengershosszúsággal, Hogenforst gyártmánya, gőzhajtásra, megerősített és laza koronggal, kapcsolókerekek nélkül (614. sz.)	210
Egy gerinczhajlító-gép , FQ, 45 cm., saját gyártmány, újabb szerkezet, lábajtásra. Eredeti ára 500 m. Igen jó állapotban. (554. sz.)	165	Egy simitó hengermű , 85 cm. hengershosszúsággal, egyirányú állással, gőzhajtásra, megerősített és laza koronggal, kapcsoló kerekek nélkül, kettős berakóval, jó állapotban (500. sz.)	360
Egy gerincz-hajlító-gép , FR, 60 cm., saját gyártmány, l. 1887. évi katalógusunk ábráját a 76. oldalon, lábajtásra. Eredeti ára 525 m. (572. sz.)	150	Egy lendítő-kerék , két állvánnyal és két forgattyúval, a kerék átmérője 180 cm., a szíjtárcsa átmérője 68 cm., szélessége 9·5 cm. (535. sz.)	45
Egy simitó hengermű , EF, 42 cm. hengershosszúsággal, a henger átmérője 15 cm., saját gyártmány, legújabb szerkezet, kézi hajtásra, központi állással, kettős berakóval és kapcsolókerekekkel, igen jó állapotban. Eredeti ára 500 m. (587. sz.)	160	Egy orsós-sajtó , lendítő-kerékkel, kétkaros, dörzshajtással, az orsó vastagsága 75 mm., oszlopüresség 50 cm., dombornyomásra és vágásra, egészen új, még nem használt (580. sz.)	660
Egy simitó hengermű , 44 cm. hengershosszúsággal, Dietz és Listing gyártmánya, könnyű alkotás, faállvánnyal, kapcsolókerekekkel és kettős berakóval. Eredeti ára 235 m. (533. sz.)	110	Két vágó-balancier , egykaros, állvány nélkül, fénykép-kartonok kivágására, egészen új, még nem használva (582. és 583. sz.) darabja	160
Egy simitó hengermű , 45 cm. hengershosszúsággal, Dietz és Listing gyártmánya, faállvánnyal, központi állással és kettős berakóval, kézi hajtásra. Eredeti ára 235 m. (463. sz.)	110	Egy könyvmó-taposósajtó , Sutter, formatum, nagysága 84·5 : 110 cm., fedőkerettel, önműködő visszamenése a targonczának, kézi hajtásra, 2 forgattyúval, jó állapotban (593. sz.)	375
Egy simitó hengermű , 52 cm. hengershosszúsággal, Sigl gyártmánya, egyirányú állással, kézi és gőzhajtásra, kapcsolókerekek nélkül (446. sz.)	140	Egy aranyozó-sajtó , könyökemelyűs rendszerre, nyomóteriméje 28 : 47 cm., csatlólemez 43 : 31 cm., fekete nyomásra való fedővel, gázfűtésre, saját gyártmány. Eredeti ára 750 m. (601. sz.)	270
Egy simitó hengermű , 52 cm. hengershosszúsággal, Mansfeld gyártmánya, kézi hajtásra, kapcsolókerekekkel, kettős berakóval, központi állással, kerékvédővel, csiszolt öntöttvas-hengerrel, majdnem új állapotban (548. sz.)	270	Egy aranyozó-sajtó , könyökemelyűs rendszerre, nyomóteriméje 55 : 45 cm., csatlólemez 60·5 : 46·5 cm., asztalnagyság 60·5 : 52 cm., az oszlopok üressége 75 cm., Mansfeld gyártmánya, két emeltyűvel, gáz- és fafűtésre, majdnem egészen új állapotban. Eredeti ára 1425 m. (547. sz.)	590

Árak levonás és csomagolás nélkül, a gyárból értendők.

Valamennyi gép általam alaposan megvizsgáltatott és azok fenti árákért a leglelkiismeretesebben ajánlhatók. **Krause Károly, Lipcsében.**

Nagy választékot tart a legkülönfélébb
célszerű és divatos

Könyv- és Czimírásokból.

Elvállal igen jutányos áron egész
nyomdai berendezéseket.

FIŠCHER ÉS MIKA

**BETŰ- ÉS TÖMÖNTÖDE
BUDAPEST**

VII., Király-utca 83. sz.

★

Folytonos készletben tart szerb és
héber betűket, körzeteket és kizá-
rásokat, nyomdai szerelvényeket,
betűszekrényeket és állványokat,
a leggyorsabban készítve és legjobb
minőségben kiállítva.

Chemigrafiai műintézet

CZINKOGRAFIA

Divald Károly

Tényképezési Műintézete

BUDAPEST

IV., KOSSUTH-UTCZA 1. SZ.

FERENCZIEK BAZÁRA.

Készít kifogástalan kivitelben

AUTOTYPIAI CLICHÉKET

rézre, zománcozott felülettel.

★

Árak jutányosak. * Minták kívánatra ingyen.

Ujság, mű,
illusztráció,
díszmű,
másoló
és mindenféle
színes festékek,
kenetek, bronzoik.

»Patent«
gelatin
hengeranyag
stb.

Vegyműszaki
és
TERMÉNYEK
készítése.

Államilag kedvezményezett festékgyár.

Kurzweil János

* Telefon 270 és Társa

Első Magyar
Könyv- és Könyomdai Festék-Gyár
BUDAPESTEN.

Iroda és raktár: Gyárak:
V. kerület, Bold-utca IX., Marton-utca 19.,
23. szám. Vendel-utca 17.

★

A temesvári kiállításon ezüst éremmel
díjazva.

Könyv- és könyvmdai
szines és fekete festékek gyára.

Huber Mihály

ALAPITTATOTT 1780-BAN.

München és New-York.

Kizárólagos képviselői Magyarország
és a keleti tartományok részére

Fuchs Dávid
Budapest

IV. kerület, Újvilág-utca 6. sz.

Eme dúsan felszerelt raktárból bármimé
megrendelések pontosan eszközölnetnek.

Arjegyzékekkel és nyomásmintákkal kívánatra
készséggel szolgálunk.

Chemigrafiai műintézet.

FISCHER LIPÓT

BUDAPEST

IV. ker., Újvilág-utca 12. szám.

Clichéket, árjegyzékek, könyvek,
hirdetések s nyomtatványok képes
kiállítására

kifogástalan kivitelben, gyorsan és leg-
olesőbb árakon készít.

Vidéki megrendelések pontosan eszközöl-
tetnek.

GANZ és TÁRSA

Vasöntő és Gépgyár Részvény-Társulat
BUDAPESTEN.

Különleges gyártmányai: TELEFON 1200.

Vas- és aczelöntvények,

Gáz- és petróleum-motorok,

álló vagy fekvő, egy vagy két hengerrel.

Gázmotoraink következő előnyökkel bírnak: olcsó
ár, igen kevés gáz-fogyasztás, a tolattyú elhagyása, kis tér-
fogat, csekély súly, nyugodt s egyenletes járás, javítás
csak ritkán fordulhat elő s ez is igen egyszerűen és
könnyen eszközölhető.

Turbinák

a helyi viszonyok szerint szerkesztve, pontos szabályozással.

Transmissiók

(közlőművek) és mindennemű építési és gépészeti munkák.

Elektromos világlátási berendezés és erőátvitel

nagyobb távolságra is, saját kibővíthető rendszerük szerint.

Papir- és farost (cellulose) gyártására szolgáló gépek.

647. sz.

GRAFIKAI SZEMLE

1894. ÉVFOLYAMÁHOZ

DÍSZES BEKÖTÉSI TÁBLÁK

(kék és piros színben)

előjegyezhetők a kiadóhivatalnál. Ára vidékre
67 kr., helyben 60 kr.

Rézlénia-gyár és
betüöntöde

BERTHOLD H.

BERLIN SW.
Belle-Alliance-Strasse
88 sz.

*

Teljes
nyomda-berendezések.

Mintalapok
és árjegyzékek kívánatra
ingyen és bérmentve.

Gyors szállítás
és jutányos árak.

Könyv- és könyvnyomdai ❖ ❖
❖ ❖ ❖ festékek gyára.

WÜSTE F. ←

— BÉCS —

I., Kolowratring 9. szám.

GYÁRT: Fekete és színes, kő-
és könyvnyomdák részére,
valamint réznyomáshoz szük-
séges mindennemű és színű

festékeket,
hengeranyagot
és
firniszt.

Szükség esetén

Postapapírokban: fehér és színes, Bankpost, ivrét, negyed és nyolczad alakban, vonalozva és koczkázottan;

Iró és fogalmazó papírok: irodai, posta és minden alakban;

Okmány- és könyvpapírok;

Nyomtató papírok: famentes, középfinom és közönséges, újságok, folyóiratok és könyvek, zeneművek és könyvnyomdai munkák részére;

Illusztrációk nyomtatására szolgáló papírok amerikai módszer szerint előállítva: díszművek, fény- és színnyomatok, metszetek részére;

Színes papírok: borítékok, falragaszok, újságmelléletek stb. számára;

Karton-papírok: fehér, színes és levelezőlapkarton a legnagyobb választékban;

Rajzpapírok: tegercsék és ívekben;

Itatós- és szűrleppapírok;

Csomagoló és göngyölő papírok: minden célokra;

Fénylemezek (posztónyirólemezek) és mindennemű

Lemezekben

kérem szíves megbízásaival hozzám fordulni.

MOIRET F. ÖDÖN

PAPIRNAGYKERESKEDÉS
ÉS GYÁRI PAPIRRAKTÁR

Budapest, V. kerület, Gyapju-utca 6. szám.

Böle József

Nyomdai asztalos

Budapest, VIII., Vas-utca 7. sz.

Mindennemű könyvnyomdai fa-felszerelések, **szekrények, regálisok** első kézből gyári áron.

Állandóan dúsan felszerelt raktár.

1887-1894. évfolyam.

Legalkalmasabb és leg-
hasznavehetőbb
ajándék tanon-
czoknak

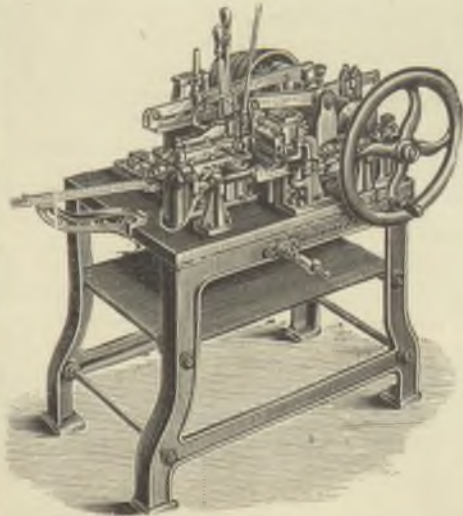
Magyar Nyomdászok Évkönyve

A
nyolcz
évfolyam
ára együttesen
megrendelve 3 frt

50 kr., egyenkint 50 kr.

Megrendelhető a Gr. Sz. kiadó-
hivatalánál Budapest, Hold-u. 7.

GÉPGYÁR Különlegességek az ön-
tőde, rézleniagyártás töm-
öntőde és galván-lemezek minden szükségesleti kellékeiből
s a nyomdai szakmába vágó minden műszerekből

KÜSTERMANN & COMP.

BERLIN, N. 20.

UJ COMPLETT ÖNTŐ-GÉPEK.

Főülmulatlan, utól nem ért munkaképességgel. Pontos
magasság, csekély anyag-vesztés.

Géplevelboríték * Gyászlapok

Névjegy-karton

Gyári főraktár Magyarország részére:

GOLDZIEHER GÉZA

BUDAPEST

V. kerület, Arany János-utca
20. szám alatt.

A MYRTLE MARK kapható minden papírkereskedésben.

Legjobb és legkitünőbb
minőségű

Papíráruk.

GESCHÜTZT

Myrtle
Mark

DEPOSÉ

<p>GÉPGYÁR</p> <p>HOGENFORST A.</p> <p>LIPCSE.</p> <p>A nyomdaiparhoz tartozó összes gépek és szerek.</p> <p>Tömöntőde.</p> <p>Galvanoplasztika.</p>	<p>HAMM A.</p> <p>FRANKENTHALI GÉPGYÁR.</p> <p>ACCIDENS-GYORSSAJTÓK,</p> <p>egyszerű, kettős és két szint nyomó gyorssajtók.</p> <p>→ Legmagasabb kitüntetések! ←</p>	<p>RONNIGER O. UTÓDA</p> <p>BERGER H. GÉPGYÁRA</p> <p>LIPCSEBEN.</p> <p>A könyvkötők részére szüksé- ges összes gépek.</p> <p>◆ GÉPEK ◆</p> <p>dobozgyárak, dombornyomó- intézetek részére és fényüzési papirczikkek előállítására.</p>
<p>Árjegyzéket bérmentve küld a vezérképviselő ANTON SCHROPP, WIEN, VII., Döblergasse 10.</p>		

<p>Cs. és kir. szab.</p> <p>HERMANETZI PAPIRGYÁR</p> <p>→ RAKTÁRA ←</p> <p>Budapest, V. ker., Arany János utca 8. sz. (Alapított 1829. évben).</p> <p>Levél-, könyv-, nyomda-, boríték-, író-, karton-, rajz-, csomagoló- és göngypapírok.</p> <p>Merített író-, okmány- és könyvpapírok.</p> <p>Másoló-, selyem- és virág-selyempapírok.</p> <p>★ Itató-, szűrle- és mindennemű merített nyomdapapírok.</p> <p>Mindennemű lemezek stb. Papirzacskógyár.</p>	<p>Tömöntőde</p> <p>Galvanoplasztika</p> <p>A. Numrich & Co.</p> <p>Lipce</p> <p>BETŰÖNTŐDE, RÉZLÉLIA és RÉZBETŰK GYÁRA.</p> <p>★</p> <p>A t. nyomdatulajdonosok figyelmébe ajánlja termékeit szükségleteik beszerzésénél.</p> <p>A legkitűnőbb kemény érez, igen olcsó árak és méltányos fizetési feltételek.</p> <p>Próbákkal kívánatra szive- sen szolgálnak.</p>
---	---

<p><i>Fabrikanten von Druckfarben Wassermassfabriken</i></p> <p>Beit & Philippi, Hamburg</p> <p><i>Filialfabriken: Stassfurt, London, Mailand, Brüssel</i></p>	<p>A cég készit fekete és színes Könyv- és könyomdai festékeket</p> <p>Hammonia hengeranyagot KENCZÉKET.</p> <p>Képvisele az osztrák-magyar mon- archia több részére FRIEDRICH POLACSEK Wien, Favoritenstrasse 14. Főraktár és iroda; V. ker., Bálvány-utca 11. sz.</p>
<p>Vezérképviselőség és gazdagon felszerelt raktár MÜLLER TESTVÉREK, BUDAPEST</p>	

WEINWURM ANTAL

fényképész,

első magyarországi chemigraphiai műintézete.

Budapest, Károly-u. 3.

Készít mindennemű horganyedzésű duczot autotypia, phototypia, chemigraphia és chromotypia útján. Alaprajzok, térképek, hálózatok fotolithographia útján a legjutányosabban s pontosan sokszorosítatnak.

Külön berendezés házon kívül fényképfelvételekre.

Rust J. H. és Társa

BETÜÖNTÖDÉJE ÉS MŰSZAKI GYÁRA
BÉCS, V. KER., GRIESGASSE 10.

Nyomdai teljes felszerelések, bármilyen nyelvű betűk, körzetek, ékitmények, rézleniák és vignetták.

Különlteve a császári sas használati jogával. — Mérsékelt árak.
Külföldi kirendelések: Bécs, Berlin, Páris, M. m. Frankfurt, Nürnberg stb.

Wörner J. és Társa

Gépgyár és Vasöntőde Budapesten.

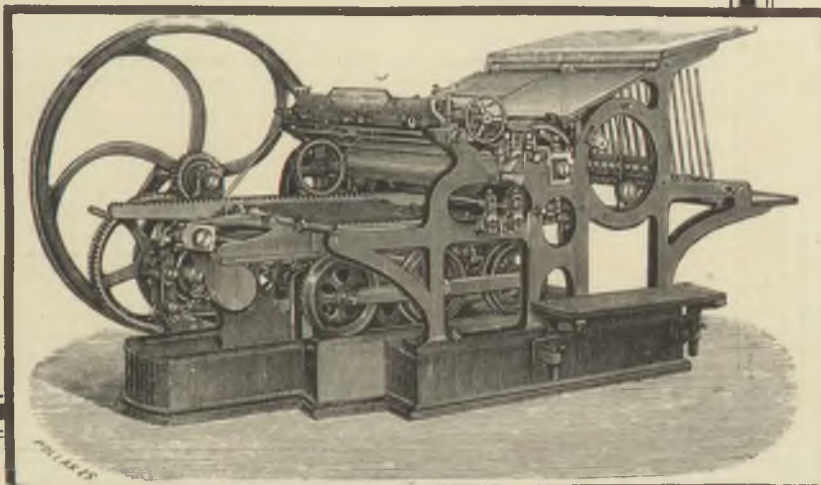
Készít: Egyszerű és kétfős gyorsajtókat. — Kétszínnyomású gyorsajtót.
HUNGARICA láb- és kézihajtásra berendezett gyorsajtókat.
Amerikai rendszerű tégelynyomású gyorsajtókat.

Papírvágó- és lyukasztógépeket. Aranyozó prést könyvkötőknek. Símitó és csomagoló préseket. Tömítő-készülékeket.

Mindenre szakba vágómunkák és javítások elvégeztetnek.

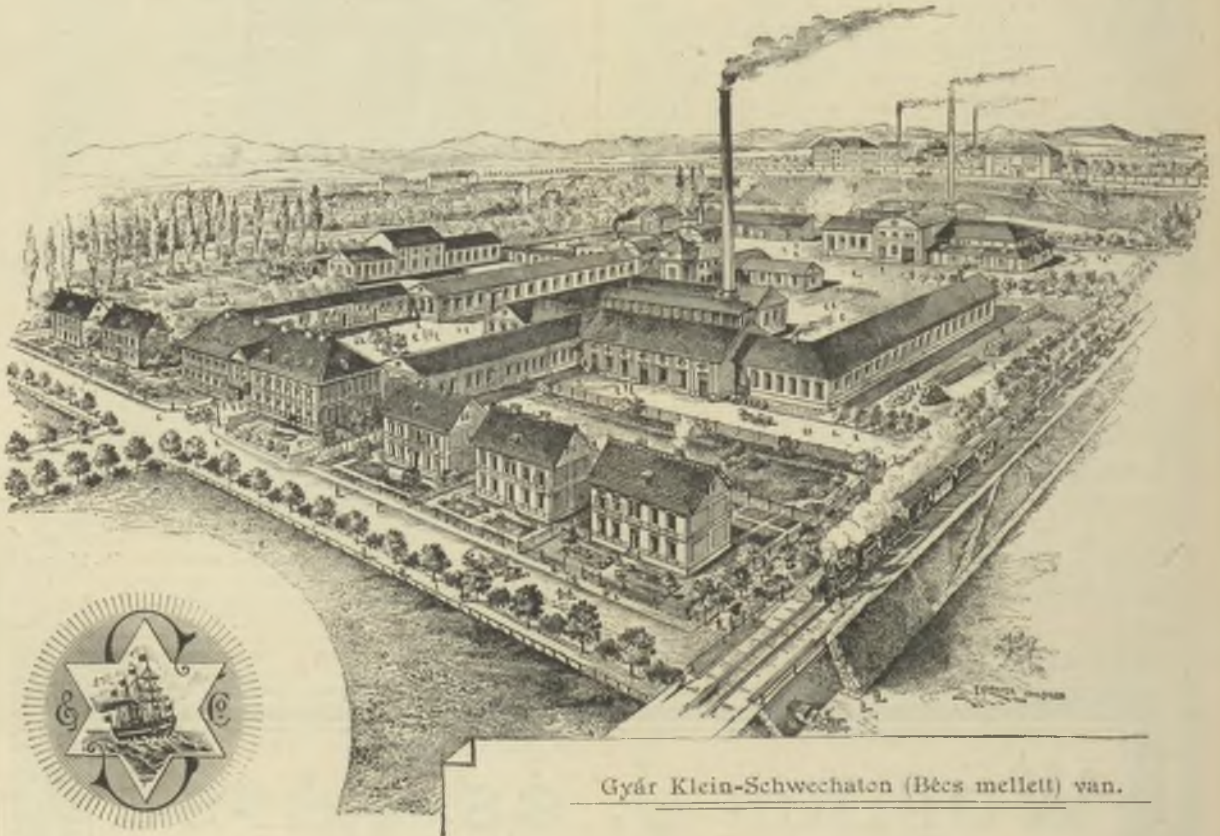
Betűszekrények és állványok.

Körforgású nyomógépek a legújabb szabadalmazott rendszer szerint.

Könyv- és Könyomdai Festékgyár

Koromégetés * Kenczefőzés * Hengeranyag

Gyár Klein-Schwechaton (Bécs mellett) van.

SCHIFF, SRPEK & COMP.

I., Lothringerstrasse 3. * KÖZPONT: BÉCS, * I., Lothringerstrasse 3.

A gyár február közepén kezdte meg üzemét.

A gyártmányok védjeggyel vannak ellátva. A védjegy a fenti kép alsó részén látható.

Távirati cím:
SCHIFF SRPEK
WIEN.
Telefon 8736.

Budapest és Bécs kizár. képviselője és raktára

Julius Pollak

Bécs, IX/3., Frankgasse 5. szám.

Posta-takp.
Clearing 805.487.
Conto:
Anglo-Bank
Bécs.

Ő TÁRSASÁG BUDAPESTEN.

OSZTÁSI ÜZLET.

Mérlegszámla 1894 december 31-én.

TEHER.

	forint	kr.		forint	kr.
kepenzék takarékpénztárak és bankok	2.351,810	77	Részvényalaptőke: teljesen befizetett 2000 egész részvény á 1000 forint	2.000,000	— kr.
L. kir. italmérési jog kártalanítási nyelvek á 100 — =	2.163,850	— kr.	Részvényalaptőke: teljesen befizetett 2000 fél részvény á 500 forint	1.000,000	» — »
ostri m. koresk. b. glev. á 100 — =	480,000	frt — kr.	Társasági tartaléktőke	3.000,000	—
jelzáloghitelb. glev. á 100 — =	230,000	frt — kr.	Külön tartalék*)	280,000	—
y. bp. főv. takrp. glev. á 100 — =	200,000	frt — kr.	Tűzbiztosítási díjtartalék készpénzben a viszontbiztosított rész levonásával és minden megterhelés nélkül	2 000,000	» — »
gy.-francia bizrész-zv. á 100 =	1.189,400	frt — kr.	Szállítmány biztosítási díjtartalék készpénzben a viszontbiztosított rész levonásával és minden megterhelés nélkül	20,000	» — »
bi biztosító társ. á 255. — =	270,045	frt — kr.	Tűzbiztosítási függő károk tartaléka	115,197	51
Lloyd társ. köt. á 100. — =	16,800	frt — kr.	Szállítmány biztosítási függő károk tartaléka	15,686	78
papírok után az esed. kamatok	21,034	frt 21 kr.	Különféle hitelezők	827,812	96
összesítésre számított és egyéb váltók	874,413	41	Előbbi évekről eddig fel nem vett osztalékok	2,179	—
számlái	1.210,000	—	Első magyar ált. biztosító-társaság Lévy-alap	80,979	39
összesítésre számított és egyéb váltók	676,983	08	Tisztviselők nyugdíjalapja	509,279	91
összesítésre számított és egyéb váltók	407,089	88	Életbiztosítási osztály folyó számlán	84 142	23
összesítésre számított és egyéb váltók	230,319	54	1894. évi nyeresemény	927.100	26
összesítésre számított és egyéb váltók	40,632	15			
összesítésre számított és egyéb váltók	14,540,739	frt 92 kr.			
összesítésre számított és egyéb váltók	4.571,129	21		2.020,000	—
összesítésre számított és egyéb váltók	874,413	41		115,197	51
összesítésre számított és egyéb váltók	1.210,000	—		15,686	78
összesítésre számított és egyéb váltók	676,983	08		827,812	96
összesítésre számított és egyéb váltók	407,089	88		2,179	—
összesítésre számított és egyéb váltók	230,319	54		80,979	39
összesítésre számított és egyéb váltók	40,632	15		509,279	91
összesítésre számított és egyéb váltók	14,540,739	frt 92 kr.		84 142	23
összesítésre számított és egyéb váltók	4.571,129	21		927.100	26
összesítésre számított és egyéb váltók	874,413	41			
összesítésre számított és egyéb váltók	1.210,000	—			
összesítésre számított és egyéb váltók	676,983	08			
összesítésre számított és egyéb váltók	407,089	88			
összesítésre számított és egyéb váltók	230,319	54			
összesítésre számított és egyéb váltók	40,632	15			
összesítésre számított és egyéb váltók	14,540,739	frt 92 kr.			
összesítésre számított és egyéb váltók	10,362,378	04		10.362.378	04

*) A külön tartalék az 1894. nyereseméből 500,000 frtra emelkedett.

OSZTÁLY.

Mérlegszámla 1894 december 31-én

TEHER.

	forint	kr.		forint	kr.
összesítésre számított és egyéb váltók	32.848,776	frt 83 kr. ugyanias:	Díjtartalék	28.486,065	12
é. m. k. 4% os koronaj. 98 ft 25 kr-ával	1.656,000	75	levonva a viszontbiztosítási díjtartalékokat	576,029	46
k. 4% os aranyj. 123 ft 70 kr.	356,356	—	Biztosítási alap	245,931	44
földhitelintézeti 4% os zalogl. 98 1/2 frt-ával	6.681,294	75	Kiházasítási tőkék nyereseméye	506,850	84
magyar földhitelintézeti 4% os talajjavítózási zaloglevelek 98 ft 50 kr-ával	6.104,300	50	Függőben lévő károk tartaléka	297,759	33
földhitelintézeti 4 1/2 % zalogl. 100 frt-ával	712,000	—	Díjleszállításokra vonatkozó nyeresemények tartaléka	542	70
földhitelintézeti 5% os zalogl. 100 frt-ával	17,000	—	Előre fizetett díjak 1895—1897. évekre	3,028	51
ti m. keresk. bank 4 1/2 % os zalogl. 100 frt-ával	252,000	—	Fel nem vett nyeresemények 1893. évről	93	45
ti m. keresk. bank 5% os zalogl. 100 frt-ával	68,000	—	Kisorsolt biztosítások tartaléka	19,000	—
ors. földh.-int. 4 1/2 % os zalogl. 100 frt-ával	106,000	—	Visontbiztosító intézetek és mások követeléseai	84,408	02
ors. földh.-int. 5% os zalogl. 100 frt-ával	6,000	—	1894. évi nyeresemény	183,437	40
ors. földh.-int. 5 1/2 % os zalogl. 100 frt-ával	102,000	—			
p. közp. t.-pénzt. 4 1/2 % os zalogl. 100 frt-ával	145,000	—			
p. főv. t.-pénztár 4 1/2 % os zalogl. 100 frt-ával	100,000	—			
gy. jelzálog-hitelbank 4% os nyereseményei 128 frt-ával	88,400	—			
elz.-hitel-bank 4 1/2 % os zalogl. 100 frt-ával	68,000	—			
pepa főv. 4 1/2 % os kölcsönkötv. 100 frt-ával	2.517,500	—			
k. államp. ezüstkötv. 4 1/2 % os kötv. 100 frt-ával	1.709,500	—			
kel. v. államp. 5% aranykötv. 125 frt-ával	123,750	—			
k. 4% os földcheherment. kötv. 97 1/2 frt-ával	194,102	75			
ita. m. jogkört. 4 1/2 % os kötv. 100 frt-ával	600,000	—			
zovai és pisaki v.-hunyadi vasuti els. kötv. sítót államadósság 4 1/2 % os papírráradék mber lejár) 100 frt-ával	1.057,498	08			
olasz 5% os járadék és kamatai	88,500	—			
amut. és elszám. pénzküldemény	206,271	02			
k	268,603	98			
k	813,749	95			
k	2.585,962	—			
ny kölcsönök	11,546	10			
isa folyó számlán	81,142	23			
ököségék és mások tartozásai	688,326	26			
összesítésre számított és egyéb váltók	27.201,087	85		27.201,087	85

SÁG:

ró Schosberger Zsigmond, gróf Zichy Nándor. Szende Károly, a közp. könyv. főnöke.
ek és azok egyes tételeit a fő- és segédkönyvekkel teljesen megegyezőknek találtuk.

Kaczvinsky János, életbiztosítási könyvivő.

OTTSA G:

László Zsigmond, Sztányi Izidor.

Ólomzárnyártás

Bélvezőmetszés

Tömöntöde és Galvanoplastika

Telefon 450. sz.

Mechanikai

műhely

ELSŐ MAGYAR

BETÜÖNTÖDE RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG

BUDAPEST

VI., Dessewffy-utca 32.

VI., Dessewffy-utca 32.

Egész nyomdai berendezések ♦ ♦ ♦
jutányosan és gyorsan foganosittatnak.

Folyton dúsz raktárt tart magyar, német, horvát, szerb, román
és bolgár ékezetű

Könyv- és Czirírásokban

további

Körzetek és Kizárások

A legkülönfélébb ékítmények és egyéb nyomdai
felszerelvényekben.

E lap szövege az öntöde betűivel nyomtatott.